№ 268 | Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

22-טער יאהרגאַנג. | 19 listopada 1929 r. | דינסטאג, ט"ז מרחשון תר"צ. | רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 10057, פון אַדמיניסטראַציע 10047.

בלוטיגע אנטי-יוד. סטודענטן-עקסצעסן אין פראג

אַנטיסעמיטישע גאַסן דעמאָנסטראַציע פון די נאַציאָנאַליסטישע סטודענטן ווערט צוטריבן דורך פאָליציי מיט גומענע שטעקענס

2 יודישע סטודענטן שווער פערוואונדעט, 20 סטודענטן-כוליגאנעס ארעסטירט

בלוטיגע סטודענטן עקסצעסן אין פראג

פ ר אָ ג 18 (ספּעצ.) נאָך דער רוהיגער סטודענטן-דעמאָנסטראַציע וואָס איז פאָרגעקומען מיט עטליכע טעג צוריק, איז נעכטען פאָרגעקומען אַ שאַרפער אַרויסטריט פון סטודענטן אויף דער דייטשער אוניווערזיטעט. די נאַציאָנאַליסטישע דייטשע סטודענטן האָבען זיך געוואָרפען אויף די יודישע סטידענטען און זיי מערדערליך געשלאַגען און אַרויסגעוואָרפען פון אוניווערזיטעט.

אויך אויפ'ן פּאָליטעכניקום זענען פאָרגעקומען אומרוהען. די קריסטליכע סטודענטן פאָדערן איינצופיהרען דעם „נומערוס קלויזוס". די אומרוהען האָבען זיך אַריבערגעטראָגען אין גאַס און פּאָליציי האָט די דעמאָנסטראַנטען צוטריבען בענוצענדיג זיך מיט גומענע שטעקענס. 20 סטודענטן זענען אַרעסטירט געוואָרען. בעת דער גאַסען דעמאָנסטראַציע זענען 7 יודישע סטודענטן שווער פערוואונדעט געוואָרען און מען האָט זיי געמוזט אָפּפיהרען אין שפּיטאָל.

די אוניווערזיטעט איז צוליב די געשעהענישען געשלאָסען געוואָרען אויף 2 טעג.

טשעכאָסלאָוואַקישער בילדונגס-מיניסטער געגען „נומערוס קלויזוס"

פ ר אָ ג 18 (יט"א) אין די קרייזען וואָס שטעהען נאָהענט צום בילדונגס-מיניסטער האָט מען ערקלערט דעם פאָרשטעהער פון יט"א אַז דער בילדונגס-מיניסטער איז נישט גענייגט איינצופירען דעם רעאַקציאָנערן „נומערוס קלויזוס".

אַלפּוילישער סטודענטן-צוזאַמענפאהר צום קאַמף פאַר „נומערוס קלויזוס"

. ו אַ ר ש א 18 (טעל.) דעם 15 דעצעמבער וועט אין וואַרשאָ פאָרקומען אַ צוזאַמענפאָהר פון אַלע פּוילישע סטודענטן פעראיינען. די הויפּט-פראַגע פון צוזאַמענפאָהר וועט זיין דער „נומערוס קלויזוס".

שטורמישע עפנונג פון לערן-יאהר אויף דער העברעאישער אוניווערזיטעט

י ר ו ש ל י ם 18 (יט"א) היינט איז פאָרגעקומען די עפנונג פון לערן יאָהר אויף דער העברעאישער אוניווערזיטעט.

בעת רעקטאָר ד"ר מאַגנעס האָט גענומען עפנען דעם לערן-יאָהר האָבען זיך דערהערט פערשידענע אויסרופען און אַ פייפעריי.

אוסישקין האָט דאַן איבערגעריסען די רעדע פון ד"ר מאַגנעס און ערקלערט: מיר זענען דאָ אַהערגעקומען לערנען וויסענשאַפט און נישט טרייבען קיין פּאָליטיק. דאַן האָט ד"ר מאַגנוס ווייטער גערעדט און געזאָגט: אויב דער אויפבוי פון דער נאַציאָנאַלער היים דאַרף זיך שטיצען אויף פרעמדע באַגנעטען, דאַן איז דאָס נישט ווערט די מיה. עס האָט זיך דערהערט אַ הילכיג פייפעריי.

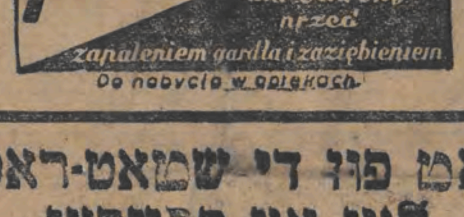

רעזולטאַט פון די שטאָט-ראַט וואַהלען אין פּרייסען

זיג פון קאָמוניסטען און היטלעראַוויצעס אין בערלין.

ב ע ר ל י ן 18 (ספּעצ.) דער רעזולטאַט פון די שטאָט-ראַט וואַהלען אין פּרייסען איז פון אַ פערשידענעם כאַראַקטער. אין אַלגעמיינען האָבען געזיגט די ראַדיקאַלערע עלעמענטען פון רעכטן און לינקען לאַגער. אין בערלין למשל האָבען די סאָציאַליסטען און קאָמוניסטען צוזאַמען בעקומען אַ מעהרהייט פון 121 שטימען. די סאָציאַליסטען האָבען איצט 65 ראַטסמענער און האָבען פערלוירען 2 ראַטסמענער, די קאָמוניסטען האָבען איצט 56 מאַנדאַטען (געווינען 15). די דייטש-נאַציאָנאַלע האָבען 40 און פערלוירען 4. בלויז די היטלעראָוויצעס האָבען צום ערשטען מאָל אַריינגעפיהרט 18 ראַטסמענער, בעת אין פריהערדיגען שטאָט-ראַט האָבען זיי קיין איינעם נישט געהאַט.

בעזייטיגט 9 בעאמטע פון דער סאַיו. האַנדעלס-מיסיע אין ווארשא

וו אַ ר ש אָ, 18. (טעל.)

די סאָוויעט-רעגירונג האָט פּלוצלינג אָפּגערופען 9 בעאַמטע פון דער סאַוו. האַנדעלס-מיסיע אין וואַרשאָ. די טעג קומט פון בערלין אַ ספּעציעלער בעאַמטער צו קאָנטראָלירען די טעטיגקייט פון דער האַנדעלס-מיסיע.

מאָרגען, מיטוואָך, ד. 20 נאָוועמבער 11 אַ זייגער פאַרמיטאָג צו דער ערשטער טרויעריגער יאָהרצייט פון אונזער קיינמאָל נישט פערגעסענעם מאַן און פאָטער נ"ע

מאיר (מאַקס) וועלנער

וועט געשטעלט ווערען אַ מצבה און גלייכצייטיג וועט געמאַכט ווערען אַ הזכרה צו וועלכער אַלע פריינד, בעקאַנטע און קרובים ווערען געבעטען צו קומען

די פרוי און פאַמיליע.

וואַרנונג

אכטונג ה"ה דאָקטוירים און פובליקום!

עס האָבען זיך בעוויזען אין פערקויף מינדערווערטיגע פאַלסיפיקאַטען פון שאקאלאַדע צום אָבפיהרען

„Drastin-Lubelski"

עס ווערט אויפמערקזאַם געמאַכט, אַז יעדעס שטיקעל פון אָריגינעלע אָפּפיהר שאָקאָלאַד איז פערזעהען מיט אַנ'אויפשריפט און אַ פאַבריקס-מאַרקע

„Drastin-Lubelski"

דער איינציגער פּראָדוצירער

J. Lubelski, Warszawa, Długa 16 tel. 109-55 אַפּטייקער

צו די געעהרטע ה' גנבים!

כ'בעט מיר איבערצושיקען דורך דער פּאָסט אין אַדמיניסטראַציע פון „לאָדזער טאָגעבלאַט" דאָס מיליטער-ביכעל, די לעגיטימאַציע פון זשורנאַליסטען-סינדיקאַט און אַלע אַנדערע דאָקומענטען, וואָס האָבען זיך געפונען אין מיין פאָרטפעל, וועלכען מ'האָט ביי מיר צוגענומען זונטאָג אָווענד אין „פילהאַרמאָניע" זאַל. די דאָקומענטען געהערן צו אָרימע עמיגראַנטען און האָבען פאַר קיינעם גישט קיין ווערט.

אליכם אישים אקרא, וקולי אל בני אדם

דערמיט מאַך איך בעקאַנט די געערטע קונדשאַפט דאָס די ביורא פון פערשטאָרבענעם

י. מאַנעלא

פּיעטריקאָווער 17
זאַכאַדניא 52

איז ווייטער טעטיג

און ס'וועט אַלעס ערלעדיגט ווערען לויט'ן וואונש פון די ג' קונדשאַפט

מיט אַכטונג ד. מאַנעלאַ

גן-ילדים (Przedszkole)

פרעבעל-שולע

פון י. קצנלסון, קילינסקי 120 (ביי גלובנע)

דערמיט מאַכן מיר בעקאַנט, אַז די למודים בעגינען דינסטאַג, ד. 5/11 ד.י. קינדער פון 3 ביז 7 יאָהר ווערן אָנגענומען אין דער קאַנצעלאַריע פון שולע

Dr. med. J. Sadokierski

סטאָמאַטאָלאָג

ספּעציאַל-אַרצט פאַר מויל און קיפער-כירורגיע

צאָהנפלייש-קראַנקהייטען

רענטגען-דיאַגנאָסטיק. נעמט אָן פון 3 ביז 7

פּיעטריקאָווער 164, טעל. 127-83

Dr. med. M. Heller

ספּעציאַליסט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקע און מענער-שוואַכע

נאָוואָראָט 2, טעל. 179-89

נעמט אָן ביז 10 פריה, און פון 4—8 אָוונד

פאַר פרויען פון 4—5 נאָכמ.

פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פרייזען.

Lekarz-dentysta

E. SZACKA

צעגעלניאַנאַ 50, טעל. 173-97

נעמט אָן פון 3—7 אָוונד.

Dr. Wołkowyski

צעגיעלניאַנא 25

טעלעפאָן 126-87

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע. אַלע-אַרט אַנאַליזען

בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 8—2, און פון 6—9 אָוונד.

בעזונדער „וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

לעזט, אַבאָנירט דאָס

„לאָדזער טאָגעבלאַט"

Dr. med. J. LUBICZ

Ortopeda

גראַנסקא 28, טעל. 18317

ספּעציאַליסט פון ביינער און געלענקע-קראַנקהייטען פערקרימונגען פון פּלייצעס און גלידער

אייגענע פּראַקסוניע

פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען: ווי ווקלאַדקעס געגען פלאַט-פוס, קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען א.א.וו. נעמט אָן 5—7

Dr. med. H. Różaner

ספּעציאַליסט פון הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען און קינדערלאָזיגקייט

נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 128-98

צוריקגעקעהרט

נעמט אָן פון 8 ביז 10 פריה און פון 5 ביז 8 אָוו.

פאַר פרויען ספּעציעלער וואַרטע-צימער.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספּעציאַליסט פאַר אויערן, נאָז, האַלז און לונגען-קראַנקהייט

קאָנסטאַנטינער 9 טעלעפאָן 127-81

שפּרעכשטונדען 12—2 און פון 5—7 נעמט אויך אָן אין לעטשניצע זגערושער 17 פון 2 ביז 3 נאָכמ.

Dr. M. Lerner

ספּעציאַליסט פון קינדער קראַנקהייטען

זאַכאַדניא 64

צוריקגעקומען

5443 אויפנאַהם-שעה'ן פון 4—6 נאָכמ.

Dr. L. PIKIELNY

UROLOG

צוריקגעקעהרט

ספּעציאַל-אַרצט פאַר נירען, בלאָזען, אורין-קראַנקהייטען.

Nowrot 8, telefon 219-90

נעמט אָן פון 4— 7

פּריוואַט

טאַנץ-שולע

פון די נייעסטע טענץ

דיפּלאָמירטער לעהרער י. וויינטרויב

נעמט אָן איינשרייבונגען אויף איינצעלנע לעקציעס ווי אויך אין קאָמפּלעטען יעדען טאָג פון 10 פריה ביז 10 אָווענד

קילינסקעגאָ 44

2-טער הויף פּאַרטער.

די לעקציעס קומען פאָר אונטער דער פּערזענליכער לייטונג פון י. וויינטרויב און אַסיסטענטען.

Dr. Niewiażski

אויף אַנדזשעיאַ 5, טעל. 159-40

נעמט אָן פון 8—11 מיטאָג און פון 5—9 אָוונד.

ספּעציאַל-אַרצט פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער-שוואַכע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.

Dr. Ludwik Falk

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און געשלעכטס-קראַנקהייטען

נאָוואָראָט 7, טעל. 28-07

נעמט אָן פון 10—12, 5 — 7 אָווענד.

Dr. M. Goldfarb

זאַוואַדזקאַ 18, טעל. 153-19

הויט-האָר און געשלעכטס-קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 9—12 פאַרמיטאַג און פון 5—8 אָוונד.

Dr. L. Suchowczycki

כירורג

נעמט אָן טעגליך פון 4 ביז 7 נאָכמיטאָג

Pl. Dąbrowskiego 2, tel. 143-94

הויפט-מופטי מיט 3 אראבישע-פיהרער

ווערען פעראנטווארטליך געמאכט פאר די שיסערייען אין לאנד

אַ צלם אויפ׳ן כותל-מערבי.—פראַטעסט פון „ועד הלאומי" פאַר׳ן הויך-קאָמיסאַר

הויפט-מופטי און 3 אראבישע פירער פעראנטווארטליך

ירושלים 18 (יט"א) דער דיסטריקט קאמיסאר האט צו זיך גערופען דעם הויפט-מופטי און 3 אראבישע פיהרער און זיי ערקלערט אז ער מאכט זיי פערזענליך פעראנטווארטליך פאר די שיסערייען אין לאנד.

אַ צלם אויפ׳ן כותל מערבי

ירושלים 18 (יט"א) נעכטען פארמיטאג האט זיך אויפ׳ן כותל מערבי געוויזען א גרויסער ווייסער צלם. די יודען האבען דעם צלם באזייטיגט. נאכמיטאג האט זיך ווידערמאל בעוויזען דער צלם אויף דער הייליגער וואנט.

„ועד הלאומי" פראטעסטירט פאר׳ן הויך קאמיסאר.

ירושלים 18 (יטא) א דעלעגאציע פון „ועד הלאומי" האט זיך געווענדעט צום הויך קאמיסאר מיט א דעקלאראציע אין וועלכער עס ווערט ערקלערט אז די רעגירונג איז נישט גענוג אקטיוו אפצושטעלען די אנפאלען. אין דער דעקלאראציע ווערט אויך פראטעסטירט געגען די פריוואטע אונטערהאנדלונגען וואס ווערען געפיהרט דורך איינצעלנע פערזאנען מיט די אראבער וועגען שאפען א פארלאמענט. דער „ועד הלאומי" ערקלערט אז ער בעטראכט יעדען פארשלאג פון דעם מין פאר א ערמוטיגונג צו ווייטערע פאגראמען. דער „ועד הלאומי" ערקלערט ווייטער אז ער האט ארויסגעלאזען אנ׳אויפרוף צום גאנצען ישוב אין וועלכען עס ווערט געפאדערט שטרענגע דיסציפלין און זיך אפצוהאלטען פון יעדער סעפעראטער פאליטישער אקציע.

אלס פרעז. פון ועד הלאומי איז געוועהלט געווארען פנחס רוטענבערג.

סאוויעטישער אמבאסאדאר אין לאנדאן סאקאלניקאוו איז אַ יוד

רינע, 18. (סס.)

דער נייער בעשטימטער סאוויעטישער אמבאסאדאר אין לאנדאן — סאקאלניקאוו איז א יוד. זיין אמת׳ער נאמען איז ברילאנט. סאקאלניקאוו האט שוין אמאל געהאט פערנומען דעם אמט פון פאלקס-קאמיסאר פאר פינאנץ-ענינים.

די ווארשאווער קהלה פראטעסטירט

ווארשא, 18. (טעל.)

היינט איז פארגעקומען א זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג געווידמעט די עהערנעלמיגע געשעהענישען. עס איז בעשלאסען געווארען צו פראטעסטירען פאר דער גאנצער וועלט געגען דעם אנפאל. גלייכצייטיג איז אויסגעדריקט געווארען בעדויערען הלמאי די פאליציי האט נישט בעוויזען בעסער אפצוהיטען די קהלה.

געשטארבען דער עלטסטער דעפוטאט פון ענגלישען פארלאמענט

לאנדאן, 18. (סס.)

אין עלטער פון 84 יאהר איז דא געשטארבען דער עלטסטער דעפוטאט פון ענגלישען פארלאמענט, א. קאנער. דער פערשטארבענער איז 49 יאהר געווען דעפוטאט. מען האט איהם אנגערופען דער פאטער פון פארלאמענט. ער איז געווען א בעקאנטער זשורנאליסט, רעדאקטאר און ארויסגעבער פון עטליכע צייטונגען און א מיטגליד פון דער ליבעראלער פארטיי.

בלוטיגער צוזאמענשטויס צווישען מאנארכיסטען און „היימווער"

וויען, 18. (סס.)

אין קלויסטענבורג איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון מאנארכיסטען. צו דער פערזאמלונג זענען אויך געקומען „היימוועהרלייט" און עס איז געקומען צו געוואלטיגע אינצידענטען און סקאנדאלען. מען האט זיך געשלאגען בעווארפען מיט גלעזער און שטוהלען און פולשטענדיג פאגראמירט דעם לאקאל. 10 פערזאן זענען פערוואונדעט געווארען. די אנגעקומענע זשאנדארמעריע האט די פערזאמלונג צעטריבען.

די טעלעפאן-נומערן פון „לאדזער טאגעבלאט" זענען איצט 10057, 10047

בלוטיגע פרעזידענט-וואהלען אין מעקסיקא

גאסן-קאמפן צווישן די פאליטישע געגנער איז דער שטאט מעקסיקא

22 טויטע בעת די וואהל-קאמפען איז גאנצען לאנד, 200 פערוואונדעטע

בלוטיגע פרעזידענט-וואהלען איז מעקסיקא

22 טויטע און 200 פערוואונדעטע

לאנדאן 18 (ספצצ). בעת די נעכטיגע פרעזידענט-וואהלען אין מעקסיקא איז אויסגעקליבען געווארען אלס פרעז. מיט א גרויסער מעהרהייט שטימען פאסקאל ארטיץ רוביא. דער פערלויף פון די וואהלען איז געווען רייך אין בלוטיגע צוזאמענשטויסען צווישען די פאליטישע געגנער

אין דער שטאט מעקסיקא, ווען בעת א צוזאמענשטויס פאר׳ן וואהל-ביורא געהרגעט געווארען 10 פערזאן אין ווערא גרוז 4 פעריאן און 20 פערוואונדעטע, אין טאמצאקא זענען אומגעקומען 6 פערזאן. דאס זעלבע איז געשעהען אין אנדערע טיילען פון לאנד. סך הכל איז די צאהל דערהרגעטע 22 און בערך 200 פערוואונדעטע.

אונרוהען איז איטאליען?

רוים, 18. (סס.)

עס ווערען אפגעלייקענט די קלאנגען אז אין איטאליען זאלען זיין פארגעקומען אונרוהען.

אַ גרויסע שרפה אין שטיינערט׳ס גוט.

(—) מאנטאג ביינאכט איז אויסגעבראכען א מורא׳דיגע שרפה אין שטיינגערט׳ס גוט אונטער קאנסטאנטין. די פייערלעשער פון לאדז און קאנסטאנטין האבען אונטערגענומען אנ׳ענערגישע רעטונגס-אקציע און נאך שווערער מיה איז זיי געלונגען צו לאקאליזירען דאס פייער. די שאדענס בעטרעפען ביז 150 טויזענד זל. ביים לעשען דאס פייער האבען 2 פייערלעשער בעקומען זעהר שווערע בראנד-וואונדען.

די סבה פון דער שרפה איז נאך נישט פעסטגעשטעלט.

—0—

אַ קרבן פון דער נייער מאדע...

אַ יונג יודיש מיידעל בטגעהט זעלבסטמארד, ווייל זי האט נישט קיין נייעם לאנגען ווינטער-פאלטען מיט קלאשען

די היינטיגע לאנגע דאמען פאלטענס מיט קלאשען האבען שוין זייער קרבן בײ אונז אין לאדז. צוליב אזא פאלטען איז דעם מאנטאג א יונג לאדזשער מיידעל שיער נישט אוועקגעגאנגען פון דער וועלט. זי הייסט שרה קאטשקע, אלט 24 יאהר און וואוינט ביי איהר׳ס ברודער, א שניידער אויף בענעדיקטא 10. שוין א פאר וואכען, ווי דאס מיידעל געהט ארום מיט א שטארקען כעס אויף דער וועלט, ביין און אנגעדראָעלן אויף אלץ און אויף אלעמען. זי הט טענות צו דער וועלט, פאר וואס איהרע חבר׳טעס שפאצירען ארום אין די גאסען אין די נייע לאנגע קלאשען-מאנטלען, און זי מוז נאך אלץ ארומטראמפלען אין איר פאר-א-יעהריגע קורצען ווינטער מענטעלע מיט׳ן אויסגעקראכענעם קראגען. פון דער דאזיגער מעשה האט זי זיך אזוי גענומען צום הארץ, אז זי האט פשוט בעשלאסען דאס לעבען זיך צונעמען.

דעם בעשלוס איהרען האט זי אויסגעפיהרט עהערנעכטען נאכמיטאג אין א זייטיגע אלעע פון פאניאטאווסקי׳ס פארק. זי האט זיך דארט אוועקגעזעצט אויף א באנק און אויסגעטרונקען א פלעשעלע עסיג-עסענץ. צום גליק האבען דאס מענשען בעמערקט און ארויסגערופען צו איהר די פאגאטאווע, וועלכע האט איהר אויסגערייניגט דעם מאגען און אפגעראטעוועט פון טויט. איצט געפינט זיך דאס מיידעל אין שפיטאל.

לאמיר פערצייכענען דעם ערשטען קרבן פון דער מאדע...

—0—

אַ פארלעזונג וועגען סאציאַליסטישען טעאַטערקעטער קאַרל קויטסקי.

מיט איניגע וואכען צוריק האט דער סאציאליסטישער טעאָרעטיקער קארל קויטסקי געפייערט זיין 75 יאהריגען יובילעאום.

קארל קויטסקי איז דער מחבר פון א גאנצע ריהע סאציאליסטישע און וויסענשאפטליכע ווערק. דער 75 יעהריגער יובילעאום פון דעם דאזיגען טעארעטיקער און וויסענשאפטס מאן איז דערי-בער פון דער גאנצער סאציאליסטישער וועלט געפייערט געווארען מיט אקאדעמיעס, פארלעזונגען און בעגריסונגען.

אויך אין אונזער שטאט וועט פארקומען א פארלעזונג וועגען קארל קויטסקי. וועגען זיין לעבען און שאפען וועט רעדען ראטמאן י. ליכטענשטיין או ד"ר יחיאל האלפערן פון ווארשא.

די פארלעזונג האט אין די ארבייטער קרייזען ארויסגערופען א גרויסען אינטערעס.

—0—

לוק איז מודה, אַז די טענות פון הויפט-מופטי זענען אונבעגרינדעט

דער שטעלפערטרעטער פון נציב העליון מאסקירט שלעכט זיין שנאה צו יודען

דער ווייטערדיגער גאנג, פונ׳ם פערהער פאר דער אויספארשונגס-קאמיסיע

ירושלים, 18. (יט"א)

היינט איז דורך דער אויספארשונגס-קאמיסיע ווייטער אויסגעהערט געווארען דער שטעל-פערטרעטער פון נציב העליון לוק. ער האט זיך שטארק געהאלטען אין רעזערוו און האט שלעכט מאסקירט זיין שנאה צו יודען. ער ענטפערט נישט דירעקט אויף אדוו. מעריטאנס פראגען, נאר פרובט זיך אויסצודרעהען מיט פערשידענע אויסרעדען.

וועגען דער אראבישער קאנטער-דעמאנסטראציעס דעם 16 אקטאבער ענט-פערט לוק, אז אראבער זענען געווען אויפגערעגט צוליב דער רעזאלוציע, וועלכע זענען אנגענומען געווארען אויף דעם לעצטען ציוניסטישען קאנגרעס אין ציריך וועגען דער יודישער אגענצי.

אדוו. מעריטאן : וועלכע רעזאלוציעס זאגען דאס אזוי שטארק פראוואצירט די אראבער צו זייערע אנטי-דעמאנ-סטראציעס.

לוק ענטפערט נים דירעקט אויף דער דאזיגער פראגע און רעדט אין אלגע-מיין וועגען די רעזאלוציעס.

לוק ווערט צוגעדריקט צו דער וואנד דורך אדוו. מעריטאן און איז מודה, אז די טענות, וועלכע זענען געווען אויס נערעכענט אינ׳ם בריף פון מופטי און „מיימס" זענען אונבעגרינדעט.

אדוו. מעריטאן : אויב אזוי, ה׳ לוק, וויי איהר נישט, ווי אזוי עס וואלט געהאנדעלט א שטארקע רעגירונג ביי אזא לאגע ? זי וואלט פעבאטען די קאנטער-דעמאנסטראציעס פאר יעדען פרייז.

לוק: נישט פאר יעדען פרייז, סער מעריטאן. לוק רעדט ווייטער וועגען דעם, אז דאס פערווערען די אראבישע קאנטער-דעמאנסטראציע וואלט געקאנט ברענגען צו אנ׳אונגעהויערער בלוט-באד.

לוק זאגט ווייטער, אז ער האט זיך געווענדעט צום ענגלישען קאלאניאל-אמט וועגען דער שווערער אויפגאבע צו ענטוואפענען די יודען, אבער דאס האט געמוזט געטון ווערען לטובת די יודען אליין.

לוק איז אויך מודה, אז ער האט גע-היסען פאראיאהרען נאך יום כפור צו-נעמען די מחיצה ביים כותל מערבי. די טעמא פון פעהער געהט דאן איבער צום כותל מערבי.

אדוו. פרידי וויל בעווייזען, אז די יודישע אגענץ מישט זיך נישט אין רע-ליגיעזע ענינים.

לוק זאגט, אז די פראגע וועגען כותל מערבי איז אונגאנצען נישט קלאר. ער האט וועגען דעם גערעדט מיט פראפ. ווייצמאן און ער ווייסט נאך עד היום נישט צו ווייסענס דיספאזיציע עס שטע-הען די משמשים ביים כותל,

ירושלים, 18. (יט"א)

די אויספארשונגס-קאמיסיע האט היינט פערהערט צוויי אמעריקאנער ביזנער, דעם זשורנאליסט שען און די לעהרערין פון דער ענגלישער שפראך אננא גאלדשמיט.

דאס הויפט-געשפרעך איז געווען ווע-גען קארעספאנדענט פון דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור ארגאנסקי, שען שטעלט פעסט, אז ארגאנסקי איז אויך קארעספאנדענט פון „טיימס" און גלייכ-צייטיג לייטער פון אינפארמאציע-ביורא ביים ציוניסטישען עקזעקוטיוו אין ירו-שלים.

אדוו. מעריטאן בעמערקט אויס, אז ארגאנסקי נעמט נישט קיין געהאלט ביים ציוניסטישען עקזעקוטיוו, נאר ער איז אנ׳עהרען-ראטמיטגליד. אדוו. מערי-טאן פרעגט ווייטער דעם עדות:

— צי ווייסט איהר, אז די ארץ-ישר-אל רעגירונג האט זיך געווענדעט צום „טיימס", אז זי זאל צוריקציהען אר-גאנסקי׳ן פון א"י, ווייל ער איז א יוד. ארגאנסקי האט דאן געשטעלט זיין אמט צו דיספאזיציע פון „טיימס".

די רעאקציע האט זיך אבער אפגע-זאגט אנצונעמען זיין דעמיסיע.

דער עדות וואונדערט זיך, אז אזעל-כעס האט געקאנט געשעהן.

אויף א ווייטערדיגער פראגע ער-קלערט שען, אז ער האט רעפרעזענטירט צו זיינע צייטונגען אין אמעריקא דאס ער מוז אויפהערען צו קארעספאנדירען ווייל זייענדיג אין א"י איז ער געווארען אוים ציוניסט, ער האט זיך איבערצייגט, אז די ציוניסטען זענען אנרעסיוו און שעדליך פאר׳ן לאנד, די ציוניסטישע יוגענד איז ציניש געגען די אראבער, און די שולען זייהט מען שנאה איינער צום אנדערען.

—0—

קלויזולעס
— און —
זאבעזפיעטשעניעס
אויף אלע שטעט איז פוילען
ערלעדיגט אמשנעלסטען דאס רעכטס-קאנטאלענטען-ביורא
„ארגוס", 36 זאכאדניא 36

קינא ZACHETA זגערזשער 26

!! היינט !! און ווייטערע טעג !!

דער אונטערגאנג פון רוסלאנד

ראַספוטין און די פרויען

בלוטיגע געשיכטליכע טראגעדיע און דאס פאלען פון צאריזם דאס לעבען און דאס הירקען פון גרעסטען שארלאטאן פון אלע צייטען, פון סיבירישען פויער ראספוטין אין די הויפט-ראלען:

מיקאלאי מאליקאן און נאטאליא לישענקא.

קירצליך: סאלאמבא

די שענסטע זייגערס אין דער וועלט
TAVANNES WATCH Co.

אין די שענסטע געשעפטען פון ביזשוטעריע און זייגערען.

די פייערליכע ערעפענונג פון די ערשטע ווארים-שטוב פאר ארימע קינדער פון די פאלקס-שולען

איניציאטיוו פון „לאדזער טאגעבלאט" ווערט ווארים בעגריסט.

(—) אין דעם העל-בעלויכטעטען און ספעציעל-דעקארירטען לאקאל פון „בית לחם" האבען זיך זונטאג פערזאמעלט די פערוואלטונג פון פעראיין, דעלעגאציעס פון א גאנצער רייהע געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, אפיעקונעס פון פאלקס-שולען, א גרויסע צאהל געסט און פארשטעהער פון דער פרעסע. אין א בעזונדער צימער די קינדער.

6 אזייגער עפענט דער פרעזעס ה' דוד פוקס די פייערליכקייט. אין קורצע ווערטער בעגריסט ער די געסט, און פרעסע-פארשטעהער. דערויף בעגריסען די מיטגלידער פון דער פערוואלטונג, די ה"ה: זאלצבערג, קאסרילעוויטש, פראסט און אנד. די רעדנער דאנקען דעם „לאדזער טאגעבלאט", בעזונדערס דעם איניציאטאר, אונזער מיטארבייטער, ה' אבערזשאנעק, וועלכער האט אויף די שפאלטען פון אונזער צייטונג גערופען די לאדזער יודישע געזעלשאפט צו עפענען ווארים-שטובען פאר די קינדער פון דער יודישער ארימקייט.

אין נאמען פון אינטערנאט „העלענע-בעק" און „פאמאץ'" האלט א לענגערע רעדע פרנס רומקאווסקי. ער אפעלירט צו זארגען א חוץ פאר'ן גוף אויך פאר דער נשמה פון קינד.

ה' פטאשניק, אלס פעדאגאג, שילדערט די לאגע פון ארימען קינד. ער גיט איבער די שמחה פון די קינדער, ווען זיי האבען זיך דערוואוסט, אז ס'עפענט זיך א ווינקעלע, וואו זיי וועלען אין די פרעסט קענען מאכען די לעקציעס, און וועלען בעקומען ווארימע אווענד-ברויטען. דער רעדנער בעגריסט דעם „בית לחם" און דאנקט דעם „לאדזער טאגעבלאט".

נאך דער רעדע פון הער. ע. האמיבורסקי, בעגריסען נאך דער רייה: ה' מאסק אין נאמען פון קליינהענדלער-פעראיין (פעטריק. 6), און פון די קליינהענדלער-באנק (פעטריק. 18) מנחם קירשבוים — פון דער פאלקס-פארטיי און פון צענטראלען קליינהענדלער-פעראיין אויף לאדזשער וואיעוואדזשטווע (זאווארזקא 5). גאלדא — „לינת הצדק" ס'בעגריסען נאך דעלעגאטען פון יתומים-הויז זגערזשער 40. „מחזיקי חולים", „נותן לחם", „מלבוש ערומים", זשאנדזשע פעראיין, דער אפיעקון פון דער פאלקס-שולע פון פאמארסקא 10 — ה' שלמה פיערמאן, ה' באטשקא און אנד.

נאך די רעדעס קומט פאר דער צערעמאניאלער טייל פון איבערשניידען דעם בלוי-ווייסען באנד פון דער ווארים-שטוב. מיט איבערשניידען די באנד ווערט בעעהרט פרוי פוקס. דער עולם, אונטער די טענער פון מוזיק לאזט זיך אריין אין דער ווארים-שטוב, וואו די קינדערלעך זיצען ארום די טישען, און דער דאמען-קאמיטעט מיט פרוי ווארטסקא אין דער שפיץ פערטיילען די קינדער זיסקייטען, משאסטקעס א. ד. גל.

שפעטער קומען פאר די איינשרייבונגען אין גאלדען-בוך, און מ'שפענדעט גרעסערע סומעס געלד לטובת דער ווארים-שטוב.

חברה קליינווארג איז זיך משמח, מ'זינגט „התקוה" און יודישע פאלקס-לידלעך.

נאך דעם צערעמאניאלען טייל רעדען נאך איניגע רעדנער, און דער פארזיצענדער ה' פוקס שליסט ביי א געהויבענער שטימונג די פייערליכקייט.

פון היינט אן איז שוין מעטיג די ערשטע ווארים-שטוב.

ווי מיר הערען, זענען עטליכע אנדערע פעראיינען און פערשידענע שטאט-טיילען צוגעטרעטען צו עפענען אפטיילונגען פון ווארים-שטובען פאר די קינדער פון דער יודישער נויט.

—0—

לאדזער כראניק

רעקציעס אין די מיטל-שולן זאלען זיך אנהויבען 9 פריה

(—) די עלטערן פון די שילער אין די מיטעל-שולען האבען בעשלאסען ארויסצוטרעטען מיט א ביטע צום בילדונגס-מיניסטעריום, אז מען זאל איבערוקען די ערשטע לעקציע אין די שולען פון האלב 8 און האלב 9 אויף 9 א זייגער אין דער פריה, ווייל איצט מוזען זיך די קינדער צו פריה אויפהויבען פון שלאף' וואס ווירקט זעהר שלעכט אויף זייער געזונד.

די פילטערס אין די קאנאליזירטע הייזער מוזען פונקציאנירען נארמאל

(מ) אין פיל הייזער אויף פיעטריקאווער גאס זעגען שוין היינט טיילווייז דורכגעפיהרט געווארען די קאנאליזאציע. די פילטערס אין די דאזיגע הייזער מוזען אבער טראץ דעם פונקציאנירען נארמאל לויט די געהעריגע פארשריפטען, אויב נישט וועלען די ווירטסלייט צוגעצויגען ווערען צו פעראנטווארטליכקייט און די פילטערס וועלען פערחתמעט ווערען.

די נאכט-פאגאטאוויע דארף א הילף...

פרעסע-קאנפערענץ איז „לינת-הצדק"

אין „לינת הצדק" איז זונטאג פארגעקומען א קאנפערענץ צוזאמען מיט פרעסע-פארשטעהער, אויף וועלכער עס איז אפגעגעבען געווארען א בעריכט פון דער ביז-איצטיגער טעטיגקייט, און וועגען דער פינאנציעלער לאגע.

פון דעם בעריכט, וואס עס גיט אפ פרעזעס לאוויניק יאעל, איז צו זעהען, אז „לינת הצדק" ענטוויקעלט די לעצטע צייט זעהר א פרוכטבארע טעטיגקייט. א דאנק די אויטאס גיט איצט די נאכט-פאגאטאוויע דרינגענדע הילף. דורכשניטליך מאכט אוים 25 פארפאלען א נאכט. דאס קאסט דאקטוירים און מעדיקאמענטען אנ'ערך 200 זל. און די הכנסה פון דער נאכט איז... 1 זל. (שווארץ אויף ווייס אין מעלדונגס-בוך).

ס'איז דא א צווייטער אויטא, וואס פיהרט איבער קראנקע אין די שפיטאלען. ברענגט שווער-קראנקע פון דער פראווינץ. ערשט די לעצטע טעג האט דער „לינת הצדק"-אויטא איבערגעפיהרט די זויג-היים פון „טאז" אין דער געוו. הערצ'ס אכראנקע. הגם ס'ווערט געשפענדעט פאר דעם איבערפיהרען קראנקע, דאך שטעלט זיך ארוים א גרויסער דעפיציט.

דאס זעלבע איז אויך מיט דעם ניט-לאנג געעפענטען פיזיקאלישען קאבינעט. די איינארדנונג פון דעם קאבינעט האט געקאסט העכער טויזענד דאלאר. צוליב דעם, וואס דער אפצאהל איז א מינימאלער, ווי למשל: פאר בעלויכטונג פון קווארץ-לאמפען — 2 זל., אלגעמיינע בעשטראהלונג — 1.50, דעקען זיך ניט די קאסטען.

ס'איז אויך רעארגאניזירט געווארען די משמורים-סעקציע. יעדע נאכט ווערען רעגולער ארויסגעשיקט משמורים, מענער און פרויען צו ארימע קראנקע אומזיסט. אין אויסנאהם-פאלען ווערען אויך די קראנקע בעזארגט מיט פלעגע.

דאס אויסבארגען הייל-מכשירים איז אויך פערברייטערט געווארען. אזוי, אז איצט ווערען געקויפט נייע כלים פאר פיר טויזענד זל.

ס'איז אויך מעטיג דאס אמבולאטאריום. פאר קראנקע, וואס בעשטעלען א דאקטאר צו זיך אהיים, קאסט א וויזיט 3.50, ביים דאקטאר — 2 זל. איצט גרייט זיך די פערוואלטונג איינצוארדנען אנ'אמבולאטאריום אין איינגענעם לאקאל, וואו א וויזיט וועט קאסטען נאר 50 גר. דעם קומענדיגען חודש זאל שוין דאס אמבולאטאריום געעפענט ווערען.

ס'וואלט נאך א סך מעהר געטון געווארען, ווען נישט די בעשווערטע קריטישע לאגע. די שוואכע הכנסה קאן נישט דעקען די קאלאסאלע הוצאה.

וואס איז שייך די סובסידיעס, וואס „לינת הצדק" בעקומט, שטעלט עס זיך פאר אזוי:

פון מאגיסטראט 3700 זל. א יאהר, א סומע, וואס קלעקט אויף 14 טעג, פון דער גמינע פון 800 ביז 1000 זל. א יאהר, וואס ס'קאן קלעקען אויף דריי טעג...

אויפ'ן פארשלאג פונ'ם פארשטעהער פון „לאדזער טאגעבלאט" ווערט בעשלאסען, אז די נאכט-פאגאטאוויע זאל צושיקען צו דער פרעסע וועכענטליכע, אדער צוויי-וועכענטליכע ביולעטינען.

נאך דעם בעריכט ווערען די פרעסע-פארשטעהער פערבעטען אין דעם פיזיקאלישען קאבינעט, וואו זיי ווערען אויפגענומען פון דאקטאר דינקעוויטש און זיין אסיסטענטקע, פרוי שולמאן. ד"ר ד. גיט ערקלערונגען וועגען די נייע מאדערנע איינריכטונגען, ווי: די דיאטערמיא-מאשין, וועלכע ווערט בענוצט געגען אטרעטיזם, רעוומאטיזם. און, ווי ד"ר ד. ערקלערט, האט די מאשין א זעלטענע גוטע ווירקונג ביי די איבערדערמאנטע חולאת'ן. ער ווייזט די נייע קווארץ-לאמפ, וואס ווערט הויפטזעכליך אנגעווענדעט צו אנעמישע קראנקהייטען, סקראפעל און שווינדזוכט ביי קינדער. שפעטער אילוסטרירט ד"ר ד. די קראפט פון „סאלוקס-לאמפ" (אלגעמיינע בעלויכטונג).

דער פיזיקאלישער קאבינעט מאכט א זעהר גוטען איינדרוק.

ווי מיר האבען שוין דערמאנט, לעבט „לינת הצדק" איבער א פינאנציעלען קריזיס. אויף דער יודישער בעפעלקערונג ליגט א חוב אט די דאזיגע וויכטיגע אינסטיטוציע בייהילפיג צו זיין.

א.

רעגיסטראציע פון יארגאנג 1909

היינט, דעם 19 נאוועמ. פון 8 פריה ביז 3 נאכמ. דארפען זיך מעלדען פערזענליך צו דער רעגיסטראציע אין לאקאל פון מיליטעריש-פאליציאישען ביורא אויף פיעטריקאווער 212 די יונגע-לייט וואס זענען געבוירען אין יאהר 1909 און וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 11 קאמיסאריאט און וועמענס פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט:

A B C D E F G H Ch I J K L Ł M

מארגען, דעם 20 נאוועמבער פון 12-טען קאמיסאריאט — מיט די אותיות:

N O P R S Sz T U W Z Ż.

—0—

קאנטראל-פערזאמלונגען פון די יאהרגענג 1904, 1889 און 1902.

היינט, דארפען זיך צושטעלען צו די קאנטראל-פערזאמלונגען אין לאקאל נאווא-טארגאווא 18 די רעזערוויסטען. פון יאהרגאנג 1902 (קאטעגאריעס A, C, D, און C איינס, C צוויי) וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון דעם 2, 3, 5, 8, 9 און 11 קאמיסאריאט און זייערע פאמיליע-נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות.

Sr — Sn

אין לאקאל אויף נייע-ציגעל-גאס 51 דארפען זיך צושטעלען די רעזערוויסטען פון יאהרגאנג 1904 פון 7 קאמיסאריאט וואס זייערע פאמיליע-נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות.

S, Sz, T, U, W, Z, Ż.

מארגען, מיטוואך דארפען זיך צושטעלען צו די קאנטראל-פערזאמלונגען אין לאקאל נאווא-טארגאווא 18 די רעזערוויסטען פון יאהר-גאנג 1902 (קאטעגאריעס A, C, D, און C איינס, C צוויי) וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון דעם 11 קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט אותיות.

Sy — St

אין לאקאל אויף נייע-ציגעל-גאס 51 דארפען זיך צושטעלען די רעזערוויסטען פון יאהר-גאנג 1904 די וועלכע וואוינען אין שטח פון 10 קאמיסאריאט און זייערע פאמיליע-נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות.

A B C D E F G H Ch I J K L Ł.

—0—

וואס איז הורט-האנדעל און וואס איינצעל-פערקויף?

(§) אין שייכות מיט'ן רעגירונגס-פראיעקט צו רעפארמירען דעם אומזאץ-שטייער, האבען מיר בעקומען פאלגענדע מיינונג פון זעהר אנ'אנגעזעהנעם פאכמאן אין שטייער-ענינים בנוגע דעם, וואס עס ווערט בעטראכט פאר הורט-האנדעל און וואס עס איז דעטייל-פערקויף, פאר וועלכע עס זענען אין דער שטייער-נאוועלע פארגעזעהן צווייערליי בעזונדערע הנחות.

הורט-האנדעל בעשטעהט דערין, וואס עס ווערען פערקויפט גרעסערע קוואנטומס סחורה פאר סוחרים אדער פאבריקאנטען; דעטייל-מסחר הייסט א האנדעל ביי ז פערשידענע קליינע קוואנטום'ס סחורה, וואס ווערט פערקויפט אנדערע סוחרים אדער קאנסומענטען. דער ארטיקעל 7 פון א וכטאוו זאגט, אז הורט-האנדעל הייסט דער מין פערקויף פון סחורות צו סוחרים און פאבריקאנטען, פרי די סחורות ווידער צו פערקויפען אדער ווייטער זיי אויסצוארבייטען עווענטועל צו עקספלאאטירען. דעטייל-האנדעל ווערט ווידער אנגערופען אזא האנדעל וואס געהט נאר פאר'ן אינערליכען קאנסומענט.

ברויט זאל טייערער ווערן

(מ) אויף א זיצונג פון דער מעהל-און ברויט-קאמיסיע ביים מאגיסטראט האבען די בעקער געפאדערט צו העכערען דעם פרייז פון ברויט אויף 5 גראשען א קילא. ד. ה. אנשטאט 40 גראשען און 45 גראשען א קילא. ראזאווע ברויט פון 85 גראשען אויף 38 גראשען, און זעמעל פון 1,05 אויף 1 זלאטי מיט 15 גראשען א קילא. די בעקערס האבען זייער פאדערונג מאטיווירט דערמיט, וואס מעהל איז איצט טייערער געווארען און די טענדענץ איז ווייטער א שטארקע.

די ענדגילטיגע דיציזיע וועגען דעם ענין וועט אנגענומען ווערען אויף דער נאהנטסטער מאגיסטראט-זיצונג.

א יודיש מעדעל די גרעסטע שפיאנקע פון דער וועלט-מלחמה

א אמת'ע מעשה וואס לייענט זיך ווי א שונד-ראמאן. — זי איז שעהן בעגאבט און אומשולדיגט און ווערט דאך אריינגעצויגען אין שפיאנאזש. — די איבערלעבונגען פון א שפיאנקע. — א קאפיטעל מלחמה-געשיכטע.

דער גורל פון דער דאזיגער פרוי איז פאנטאסטיש, איהר ענדע איז אויך מענשליך ערשיטערנד-טראגיש:

אין דער צייט פון קריג זענען אומגעקומען וועגען איהר פערשידענע לעבענדעס. די פראנצויזישע רעגירונג האט בעשטימט א פרעמיע פון א האלבען מיליאן פראנק פאר איהר קאפ. די אויסלענדישע צייטונגען זענען געווען פול מיט אמת'ע און אויסגעטראכטע מעשיות וועגען איהר. אבער לא די, וואס מען האט זי נישט געקאנט כאפען, האט מען אפילו איהר ריכטיגען נאמען ביז צום סוף פון קריג נישט געוואוסט. זי איז געווען בעקאנט אין דעם פראנצויזישען שפיאנאזש אונטער דעם נאמען: „מאדמואזעל דאקטאר". זי איז געווען בעוואוסט אלס אנ'אונגעוועהנליך קלוגע און שעהנע פרוי. אויך נאך דעם קריג האט מען וועגען דער דאזיגער לעגענדארישער פרוי ווייניג געוואוסט אפילו אין דייטשלאנד. עס איז נאר געווען בעקאנט, אז זי לעבט און פיהרט א שרעקליך לעבען אלס אנ'אונהיילבארע מארפיניסטקע. ערשט לעצטענס זענען אין דייטשלאנד ערשינען איניגע ערנסטע אפהאנדלונגען וועגען דעם שפיאנאזש אין וועלט-קריג. און פון די דאזיגע ווערק דערווייסען מיר זיך אויך וועגען דער לעבענס-געשיכטע פון אט דער לעגענדארישער „מאדמואזעל דאקטאר" און איהר אונגעוועהנליכען גורל, וואס איז געווען שפאנענדער פון יעדען שפאנענדען ראמאן. א לעבען פון אזוי פיל מאפפערקייט און געפאהרען, פון אזוי פיל געניאלע איינפאלען און דעמאנישען מוט, אזא לעבען איז א זעלטענהייט. און דער עיקר, וואס אט די „מאדמואזעל דאקטאר" איז געווען נישט סתם אזוי א שפיאנין, נאר א פערזענליכקייט, אנ'אונגעוועהנליך בעגאבטע פערזענליכקייט און זי האט געדינט דעם שפיאנאזש נים צוליב געלד און אויך נישט צוליב פאטריאטיזם, נאר ווייל דערצו האט זי געטריבען איהר גורל און איהר אונרוהיג בלוט. און הגם שפיאנאזש איז א שמוציגע, העסליכע מלאכה, מוז מען מיטפיהלען מיט דער דאזיגער אונגעוועהנליכער שפיאנין צוליב איהר גרויסען מוט און איהר טראגישען גורל. פאר דעם יודישען לעזער האט דאס לעבען פון דער געניאלער שפיאנין נאך א בעזונדערען אינטערעס, ווייל ווי עס שטעלט זיך איצט ארויס, איז זי געווען א יודישע מיידעל, אנא לעסער מיט איהר אמת'ען נאמען. א טאכטער פון א רייכען יודישען אנטיקוואר אין בערלין.

אנא לעסער איז געקומען צום שפיאנאזש דורך ליבע. זי האט געהאט דאס אומגליק צו 16 יאהר זיך צו פערליבען אין איינגען אפיציר, הויפטמאן פאן ווינאנקי. דאס יונגע מיידעל האט געבוירען א טויט קינד. די עלטערן איהרע האבען זי ארויסגעווארפען פון דער היים און אנא לעסער האט א צייט לאנג געלעבט פון דעם געלד, וואס דער געליבטער פלעגט איהר געבען. אבער דא קומט א קאטאסטראפע אויך אויף דעם יונגען אפיציר, וועלכער איז ווירקליך געווען ערנסט און טיף פערליבט אין דעם יודישען מיידעל: ער פערפלאנטערט זיך אין שולדען, אויך פון זיין פאמיליע קריגט ער נאר א גאנץ קליינע סומע מאנאטליך. און דער קאמאנדיר שטעלט דעם יונגען ווינאנקי אנ'אולטימאטום: אדער ער מוז דעקען די חובות אדער זיך אנגעבען אין דימיסיע, ווייל באנקראטירען איז געגען דער אפיצירען-עהרע. ווינאנקי איז פערצווייפעלט. ער ווענדעט זיך נאך אנ'עצה צו זיינעם א פריינד, וועלכער דינט אין גרויסען גענעראלען שטאב, יענער שיקט איהם צו א געוויסען מאטהעזיוס, וועלכער פערוואלטעט מיט א ביורא אין בערלין. די דאזיגע ביורא איז אויסערליך א אויטאמאבילען-געשעפט, באמת אבער איז עס די צענטראלע פון דייטשען שפיאנאזש. מאטהעזיוס איז א קליינער, דארער מאן, ער רעדט קורץ און שארף. אהן לאנגע הקדמות זאגט ער צו דעם יונגען אפיציר: אלזא. נאך היינט אין אווענט פאהרט איהר קיין פאריז און ווענדעט זיך צו דער און דער פירמע. דער אדרעס פון דער פירמע איז אנגעשריבען דא אויף א צעטעל, דעם אדרעס לערנט איהר אויף אויסווענדיג, דעם צעטעל פערניכטעט איהר. דער שעף פון דער דאזיגער פירמע שטעהט מיט אונז אין פערבינדונגען, מיט איהם מוזט איהר זיך זעהען און אויספיהרען פאלגענדען אויפטראג...

דער פערצווייפעלטער יונגער אפיציר פערשטעהט גלייך, וואס עס האנדעלט זיך, אבער ער האט קיין אנדער ברירה נישט. ער איז מסכים צו ווערען א שפיאן און ווינאנקי פאהרט קיין פאריז, טרעפט זיך מיט דעם שעף פון די „פירמע" ד. ה. מיט דעם אנפיהרער פון די דייטשע שפיאנען אין פראנקרייך, פיסאר, א פראנצויז, און ער פיהרט אוים זיין אויפטראג גלענצענד. ביי דער צווייטער רייזע נעמט ער מיט זיין געליבטע, וועלכע ווייסט פערלויפיג נישט, מיט וואס איהר געליבטער בעשעפטיגט זיך איצט. נאך א אינערליכען קאמף מיט זיך אליין בעשליסט ווינאנקי אויסצוזאגען דער געליבטער דעם גאנצען אמת. זי בעקומט היסטעריק, וויינט און קלאגט, איז עטליכע טעג קראנק, אבער ענדליך בערוהיגט זי זיך, זי ווערט ווינאנקי'ס מיטהעלפערין. ביי דער קומענדיגער רייזע קיין פראנקרייך האט ווינאנקי דעם אויפטראג אויסצופארשען די נייע פערשאנצונגען פון די פראנצויזען ביי די פארטען פון מאאס, און ענטדעקט וועגאנסקי צו זיין גרויסער פרייד, אז זיין געליבטע, וועלכע רעדט פראנצויזיש, ווי א עכטע פראנצויזין, בעזיצט די פעהיגקייט לייכט צו פלוידערען מיט אלערליי מענשען, מיט פויערים באן-בעאמטע, קאנדוקטארען, און אלע זענען פון איהר גלייך בעגייסטערט, אלע האבען צו איהר דעם גרעסטען צוטרוי און פלוידערען אוים אלץ, וואס דאס יונגע שעהנע מיידעל וויל וויסען. עטליכע וואכען נאכאנאנד וואנדערען זיי צוזאמען, נאטירליך מיט פאלשע פעסער, געקליידעט ווי וואנדערער. איינמאל ביינאכט אין א קליינעם האטעל און אין א פראנצויזישען דארף וועקט אנא איהר געליבטען.

—„מיר ווערען פערפאלגט," — רוימט זי איהם איין אין אויער.

אויף מארגען פאהרען זיי שנעל אפ קיין שארלעוויל און קויפען דארט קארטען קיין קעלן. אין א פערטעל שעה ארום געהט אפ דער צוג, אבער דא ענטדעקט אנא צו איהר שרעק איינעם א מאן, וועלכען זי האט די לעצטע וואכען עטליכע מאל געזעהן און איהם אויסנעפערנעם. דאס מאל איז ער געווען אנגעטון אלס א וואלד-היטער, איצט טראגט ער א מוסטערהאפט עלעגאנטען אנצוג. זי בעגרייפט באלד, אז דער מאן איז אליין א שפיאן און אז ער ווארט זיי דא אפ. צום גליק שטעהען אנא מיט איהר געליבטען צופעליג הינטער א פאסט-וואגאן, דער פערדעכטיגער מאן זעהט זיי נישט. שטיל נעמט אנא אן איהר געליבטען ביי דער האנט און ביידע זעהען, ווי אזוי יענער מאן רעדט מיט נאך פינף אנדערע, גיט זיי אפ בעפעהלען, די גרופע צעטיילט זיך, צוויי פון זיי האלטען שטיל די וואך נעבען דעם בעאמטען וואס קאנטראלירט די קארטען. דא נעמט אנא אן א שנעלען בעשלוס. זי רוימט איין א פאר ווערטער דעם געליבטען און דאן לויפט זי שנעל און האסטיג דירעקט צו צו די אגענטען, וואס שטעהען אויף דער וואך ביים אויסגאנג פון וואקזאל. „שנעל, שנעל," זאגט זי צו זיי שטיל אויף דעם אויער, „איך בין א אגענטין, מען שיקט מיך צו איך, דארט ארעטירט מען א דייטשע שפיאנין מיט איהר בעגלייטער, זיי שטעלען א ווידערשטאנד — שנעל, שנעל!"

די ביידע אגענטען זאגען „מערסי" און לאזען זיך שנעל צו דער צווייטער זייט פון פעראן און אין דעם מאמענט געהט אנא מיט איהר געליבטען לאנגזאם אריבער דורך דעם פעראן אויף דער צווייטער זייט, שפרינגען אריין אין א אויטאמאביל און פערשווינדען. זיי קומען אין א דארף, פון דארטען וואנדערען זיי עטליכע שעה צו פוס און נאך אין דעם זעלבען טאג גנב'ענען זיי זיך דורך די בעלגישע גרענעץ.

אין קעלן שטייגען זיי ביידע אוים פון צוג, ווינאנקי פיהלט זיך זעהר קראנק. נאך אין דערזעלבער נאכט מוז מען איהם מאכען א אפעראציע אויף דער בלינדער קישקע און ער שטארבט. אנא מעלדעט טעלעגראפיש דער פאמיליע פון איהר געליבטען וועגען אומגליק. אויף מארגען קומט דער ברודער פון געשטארבענעם און ער איז צו אנא'ן זעהר גראב. ער ערקלערט איהר אין נאמען פון דער פאמיליע, אז זי זאל נישט וואגען צו בעטייליגען זיך אין דער לויה פון ווינאנקי, ווייל זי איז שולדיג אז זיין טויט און די

(ענדע זייט 6).

לאדזער טאגעבלאט

ד"ר רעדאקטאר גאסט-אן פון 6 ביז 7 אין אוונט.

נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz.poczt. 16

טעלעפאנען: רעדאקציע 10057. אדמיניסטראציע 100.47

די קארטעלען פיהרן צו א יקרות

ווי אזוי די סוחרים וואלטען זיך געדארפט בעציהען צו די קארטעלען. — די סוחרים טארען נישט לאזען זיך פערניכטען דורך דער קארטעלען-דיקטאטור.

I.

די אינדוסטריע ארגאניזירט זיך אינ-טענסיוו אין קארטעלען. אין די לעצטע יאהרען קומט עס פאר פיל שנעלער, ווי אמאל. די אויפגאבען פון די קארטע-לען זענען: צו בעהערשען דעם מארק, אויסצושליסען גענענזייטיגע קאנקורענץ, צו העכערען די פרייזען, פעסטצושטעל-לען די פערקויפס-בעדינגונגען און צו סטאביליזירען די פראדוקציע. דורך דעם קאנטראלירען די אפזאץ-מערק קאן מען פערהיטען אנ'איבערפראדוק-ציע, וואס איז גורם א ווירטשאפטליכע דעפרעסיע און א ירידה פון די פרייזען. די דיקטאטור פון קארטעל קאן זיין נוצ-ליך, אויב ער ציהט נישט איבער די סטרונעס, ער נוצט נישט אויס די צאל-באריערע און מאכט נישט קאלע די בינ-אינטצוגע אפזאץ-בעוועגונג און פער-דארבט נישט אזוי ארום די פראדוקציע און דעם האנדעל.

דער קארטעל ווערט איבעריג, אויב אין דער בעטרעפענדער אינדוסטריע בלייבען א גרויסער פראצענט פראדו-צענטען אויסער דעם קארטעל, אויב דער פערקויפס-אפאראט פון קארטעל ווערט צו קאסטשפיליג, אויב דער קאר-טעל וויל לאזען מחוץ למחנה דעם האנ-דעל. דאס פערהוריזאכט, אדער צו א גרויסע שטייגערונג פון די פראדוקטען, אדער ער צווינגט די סוחרים אריינצו-ברענגען אויסלענדישע קאנקורירענדיגע סחורות.

דער קארטעל וועט זיך נישט איינ-האלטען, אויב די איינצעלנע אינדוס-טריעלער, וועלכע געהערען צום קארטעל ווילען אויף איינענער האנד קארעגירען דעם אפזאץ, דורך פערקויפען אויסער דעם קארטעל א טייל פון זייערע פרא-דוקטען אויף אנדערע בעדינגונגען.

דער קארטעל בעמיהט זיך נארמאל אין די קאניונקטור-צייטען קינסטליך צו שאפען א מאנגעל אין סחורות. ער העכערט פאמעליך די פרייזען, פערראור-זאכט, אז די אפנעהמער זאלען מאגא-זינירען די פראדוקטען, קארעגירט די קאנדיציעס, בעגרענעצט דעם קרעדיט, פאדערט א שנעלערע אפצאהלונג אין מזומן, פערגעסענדיג איבערהויפט, אז נאך קאניונקטור-צייטען מוז קומען א דע-פרעסיע. אויסלאנד אפסערווירט אזא מין ערשיינונג און בעווייזט זיך אויפ'ן מארק — און א מאמענט, וואס איז אמוועגענסטען בעקוועם פאר'ן קארטעל — און דאס מוז תמיד צעשלאגען דעם קארטעל. די קארטעלען שטיצען זיך אויף די צאל-באריערען, אויף די ספע-ציעלע איינפאהר-טאריפען אויף סחורות איבער די גרענעצען פון דער מלוכה.

א רייה אינדוסטריען האבען אפילו דערגרייכט א מאנאפאל-שטעלונג. דער גלויבען אין דער שטארקייט פון קאר-טעל גיט חשק וואס אמאל נייע פרא-דוקציע-צווייגען אין לאנד, צוזאמענצו-

שליסען זיך אין קארטעלען.

די רעפרעסיע-צייט איז פאר די שוין עקזיסטירענדע קארטעלען דער גרעס-טער אויסהאלטונגס-פרוב, ווייל א קלע-נערער אפזאץ גיט מיט די נישט צופרי-דענע ארויסצורייסען זיך פון קארטעל; אבער, פון דער צווייטער זייט, איז די דעפרעסיע אויך די בעסטע צייט צו אר-גאניזירען די עקשנים, ווייל די קאנקו-רענץ האט פערניכטעט די הכנסות אין דער פראדוקציע, די באנקראטען האבען פערניכטעט די פיל-יאהריגע אפשפאר-רונג. דער ווייטערדיגער קאנקורענץ-קאמף ווייזט זיך ארויס האפנונגסלאז פאר א בעסערען מארגען. דערום זעהען מיר אינצט אויף שריט און טריט פער-בערייטונגען, וועלכע דארפען פיהרען צו א קארטעל.

די שלעכטע זייטען פון קארטעל זע-נען געוועהנליך פערהאן אין יעדער בראנזשע. די פראדוציר-פאזיציעס פון פערעלטערטע מעטאדען און איינריכ-טונגען וואלטען געדארפט ליקווידירט ווערען און דא פערלאנגט געוועהנליך אזא מין אינדוסטריעלער א גרויסען קאנ-טינגענט, אדער א הויכען חודש-סכום, אז ער זאל פערשליסען זיין ווארשטאט. דאס בעלאסטעט דעם קארטעל, ווי אויך די שעפער פון די קארטעלען, וועלכע שאפען די קארטעלען, כדי צו בעקומען אונטערשטיצונג ביי די אפיציעלע פאק-טארען, אדער אין די באנקען.

דאס סוחר'טום נעגירט ביז אינצט די קארטעלען. זייט יאהרען איז דאס סוחר'טום אין דעפענסיווע און עס גיט זיך נישט אפ קיין דין וחשבון, אז די דעפענסיווע קאן זיין אין קאמף א מא-מענטאן נינסטיגער מאנעוועור — אויף א לענגערער צייט געווינט מען אין דע-פענזיווע זעהר זעלטען. דער סוחר מוז פון גרונד אויס תמיד געהען פאראויס. דעפענזיווע, הייסט אבער געוועהנליך צוריקציהען זיך. אזוי מוז פערשטאנען ווערען די ראל פון היינטיגען סוחרים-שטאנד בנוגע די קארטעלען אין פוילען.

ספעציפיש פאלימישע בעדינגונגען האבען געשאפען א גרונד צו האבען ווענען סוחר א נישט-גינסטיגע מיינונג. דאס סוחר'טום, וועלכען עס פעהלט א סיים-טריבונע, ווייל די פערשידענע פארטייען ווילען זיך נישט אנגאזשירען לטובת די סוחרים (ווייל דאס וואלט גע-מוזט בעלאסטען אלע פאלקס-שיכטען), ווערט זייט יאהרען פערניכטעט און די טאקטיק פון די סוחרים צו שיצען זיך, איז אין בעסטען פאל דעפענסיוו.. דער דעפענסיווער קאמף געגען דעם וואוקס פון סינדיקאליזם, האט ביז אינצט נישט געבראכט קיין איינציגען רעזולטאט. יע-דער סוחר מוז קאנסטאטירען, אז די שמייער-אמטען האבען אלע זייגע האפ-נונגען ווענען ענדערען דעם קורס, צו-נישט געמאכט.

רפאל פעפער.

יודישע נייעס.

נעשטארבען דער יודיש-פראנצויזישער שריפטשטע-לער ל. בלומענפעלד

פאריז. — דא איז פלוצלינג גע-שטארבען פון א האַרץ-שלאַג דער בע-קאנטער יודיש-פראנצויזישער שריפט-שטעלער ל. בלומענפעלד.

ל. בלומענפעלד איז געבוירען אין באַ-טאשאן (רומעניען) אין יאהר 1889. זיין פאטער, א חזן און שוחט, האט איהם געגעבען א שטרענג-רעליגיעזע ער-ציהונג. נאך אין ישיבה האט בלומענ-פעלד זיך אויסגעלערנט דייטש און רו-מעניש און זיך אנגעהויבען בעקענען מיט דער אייראפעאישער ליטעראטור.

שוין איבער 20 יאהר אין פאריז האט ל. בלומענפעלד מיטגעארבייט אין כמעט אלע יודישע און יודיש-פראנצויזישע צייטונגען, וועלכע זענען ערשינען אין משך פון די לעצטע יאהרען אין פאריז. ל. בלומענפעלד האט פיל פערדינסטען ביים בעקענען דאס פראנצויזישע פוב-ליקום מיט דער יודישער ליטעראטור. ל. בלומענפעלד האט פיל יודישע ווערק אי-בערגעזעצט אויף פראנצויזיש און האט אויך אליין אנגעשריבען אויף פראנ-צויזיש פיל סקיצען און ערצעהלונגען פונ'ם יודישען לעבען. ל. בלומענפעלד האט אויך פיל געטון אויפ'ן געביט פון בעקענען דאס יודישע פובליקום מיט דעם פראנצויזישען שריפטשטעלער.

ל. בלומענפעלד לאזט איבער א יונגע געטריישע פרוי, וועלכע האט מיט א זעל-טענער איבערגעגעבענקייט און צערטליכ-קייט אפגעהיט איהר מאן אין משך פון די לאנגע יאהרען קראנקהייט און נישט זעהר גלענצענדער מאטעריעלער לאגע...

Proszek i Mydło
Regera
najlepsze!

גוטער גרוס פון יודישען מצב אין ארגענטינע

אין פיל יודישע ישובים פיהלט זיך א מאנגעל אין פאך-לייט. — יודישע שניידער, סטאלארעס, בוי-ארבייטער, עלעקטרא-טעכניקער קענען דארט גוט פערדינען.

אנ'אינטערעסאנטער איבערבליק אי-בער דעם יודישען לעבען אין ארגענטינא ווערט געגעבען פון דעם ספעציעלען שליח, וואס דער אימיגראנטען-שוץ-פער-איין האט ארויסגעשיקט צו ארגאניזירען די הילפס-ארבייט פאר יודישע איינוואנ-דערער. דער פעראיין, וועלכער איז פער-בונדען און ווערט געשטיצט פון אמע-ריקאנער היאס און יק"א-עמיגדירעקט, האט בעזונדערס געהאט און זוכען צו זעהען, וואו עס קאן צוגערייט ווערען בעשעפטיגונג פאר נייע-אנגעקומענע יו-דען. דער רעזולטאט פון דער רייזע איז געווען זעהר צופרידענשטעלענד, און אלע ארטיגע יודען האבען ענטוזיאסטיש פער-שפראכען אויסצושטרעקען א ברידער-ליכע האנד צו די יודישע אימיגראנטען, און וועלכע מאנגלע פון די ישובים נוי-טיגען זיך.

אין דער פראווינץ ענטרע-ריאס, וואו א גרויסער טייל פון די יודען לעבען פון לאנד-ווירטשאפט אין די יק"א-קאלא-ניעס, אנהויבענדיג פון באסאווילבאסא ביז נאך קלארא, זענען די מעהרסטע קאלאניסטען גוט סיטואירט. זיי האבען נישט נאר אפגעצאהלט זייערע חובות דער יק"א, נאר זיך אויך בעזארגט מיט מאדערנע אגריקולטור-מאשינען און גע-צייג, וואס פערלייכטערן און פערשנע-לערן די ארבייט און מאכען מעגליך א גרעסערע פראדוקציע. זיי האבען גאנץ פיינע היימען, אויטאמאבילען, ראדיאס, א.ד.גל. די שטעטלעך ארום די קאלא-ניעס בליהען דערום און האבען זעהר גוטע אויסזיכטען.

אין די שטעטלעך פיהלט זיך א גרוי-סער דוחק אין פאך-ארבייטער, ווי שניי-דערס, בוי-ארבייטער, מעבעל-סטאלא-רעס, שמידען א.ד.גל. אין מאנכע ער-טער מוז מען פאהרען צעהנדליגע מיי-לען צו בעשטעלען אנ'אנצוג ביי א שניי-דער. עס פערשטעהט זיך, אז דאס איז פערבונדען מיט איבריגע קאסטען, מיט צייט-פערלוסט, און אנדערע שוועריגקיי-טען.

די צווייטע פראווינץ, וואס איז בע-זעצט געווארען, איז געווען קאריענטעס, וועלכע רעכענט זיך פאר איינער פון די ארימסטע געגענדען פון ארגענטינא. אין

(א בריף פון בוענאס-איירעס)

דער הויפט-שטאט, וואס טראגט דעם זעלבען נאמען, ווי די פראווינץ, געפי-נען זיך ארום 150 יודישע פאמיליעס, וועלכע זענען עקאנאמיש גוט איינגעאר-דענט אין האנדעל, אדער האנדווערקע-רייי.

די פראווינץ טשאקא, וואס איז זעהר ווייניג בעפעלקערט, האט א טראפישען קלימאט, מיט 7-8 גראד היצער ווי צענטראל-ארגענטינא, אבער די היץ איז א טרוקענע און נישט שווער צום פער-טראגען. די דאזיגע פראווינץ איז אויס-סערגעוועהנליך רייך אין וועלדער און אנדערע נאטירליכע אוצרות, מיט גרוי-סע בוימוואל- און קארן-פלאנטאציעס. אין פערבינדונג דערמיט זענען פאראהן א גרעסערע צאהל פאבריקען פאר אויס-ריינונגען און פערפייניגערען דעם בוים-וואל א.ד.גל. און די גרעסערע שטעט זענען פאראהן היבשע יודישע ישובים. זייער עקאנאמישע לאגע איז א גינסטי-גע. דער יודישער האנדעל בעשטעהט פון גרויסע און מאלדע געשעפטען, און נישט פון פעדלעריי, אדער קליין-קרע-מעריי, ווי אין אנדערע ערטער.

דער צושטאנד פון די יודישע קאלא-ניסטען אין דער פראווינץ האט זיך פיל פערבעסערט אין די לעצטע צוויי יאהר. זיי האבען געהאט דורכצומאכען א בויטערען קאמף פאר זייער עקזיסטענץ אבער אינצט זענען זיי איינגעארדענט און זיי וואלטען גערן ווילען עס זאל צו-קומען א נייער שטראם פון לאנד-אר-בייטער. זיי נויטיגען זיך אויך און גע-זעלשאפטליכער ארבייט, וואס וואלט פיל געווונען פון נייע עלעמענטען. עס איז דארט פאראהן פלאץ, הויפטזעכליך, פאר בוי-ארבייטער, מעכאניקער, עלעק-טרא-טעכניקער א.ד.גל.

איבעראל איז דער פערטרעטער פון דעם אימיגראנטען-שוץ-פעראיין אויפגע-נומען געווארען מיט אפענע ארעמס, אין אין די מעהרסטע ערטער איז זיין אנקומען בעטראכט געווארען פאר א יום-טוב'דיגע געלעגענהייט.

אין אלע גרעסערע צענטערן זענען ארגאניזירט געווארען לאקאלע יודישע קאמיטעטען צו שטעהן אין פערבינ-דונג מיט דעם בוענאס-איירעס-פעראיין און צו טון אלעס מעגליכע פאר נייע יודישע וואנדערער. זעהר פיל קאן גע-טון ווערען אויף דעם געביט. אבער אלע איז אפהענגיג אין די געלד-מיטלען פון היאס, ביי וועלכער ארגענטינא איז איי-נע פון די ווייכטיגסטע נייע אימיגראציע-לענדער, און וועלכע זי איז מיטגע זינט דער בעגרעניצונג פון אימיגראציע אין די פעראייניגטע שטאטען.

מ. זיש.

לארד פאספילד'ס פרוי וויל נישט אננעמען דעם טיטול „לײדי"

זי רופט זיך ווייטער פרוי סידני וועב

ווען דער אינציגער קאלאניאל מיניס-טער פון ענגלאנד, בעקאנטער סאציא-ליסטישער פיהרער און שריפטשטעלער, סידני וועב, איז געווארען באראן פאס-פילד, האט ער זיך נישט געפיהלט זעהר בעקוועם. ווען ער איז געשטאנען אנ-געטון מיט די צערעמאניעלע קליידער פאר'ן קעניג דזשארדזש, וועלכער האט איהם פראקלאמירט אלס לארד און בע-דארפט נאכזאגען ישראש ווארט פונ'ם קעניג, איז דער סאציאליסטישער פיה-רער געווען א פערפרוירענער, א צע-מישטער; מען ווייסט אויך, אז ער האט בעקומען דעם דאזיגען טיטעל אויף דער דרינגליכער בקשה פון ראמ-זיי מאקדאנאלד.

צווישען די אנגעזעהענע דאמען, וואס האבען בייגעוואוינט די צערעמאניע, איז אויך געווען די פרוי סידני וועב, וועלכע איז בעקאנט מיט איהרע שריפ-טען און פעהיגער פיהרערשאפט צווי-שען סאציאליסטען און פרויען-קעמפע-רינס. זי איז אפשר געווען די איינציגע פרוי אינ'ם לארדען-הויז, וואס איז די גאנצע צייט געשטאנען, צו געזעצט, מיט א שמייכעל פון בזיון אויפ'ן פנים. זי האט בעטראכט דעם גאנצען גרויסארטיגען פאראד פאר א פורים-שפיל.

מעלניש איז זי געווארען לײדי פאס-פילד, אבער זי ענטזאגט זיך דעם טי-טול צו טראגען. „אויב סידני וויל א טובה-טון זיין פריינד, ראמזיי מאקדא-נאלד'ן, און זיך טראגען מיט'ן טיטול, מעג זאל זיי בליידען וואויל-בעקומען. פאר מיר איז מיין נאמען בעסערס און מיין צווייטער נאמען וועב גאנץ גענוג".

ווען מען האט זיך דערוואוסט, אז פרוי וועב וויל נישט טראגען דעם טי-טול, האט זיך אויפגעהויבען א שטורעם אין די הויף-קרייזען. מען ווייס פאקט פון גאר א סך מענער אין דער ענגלי-שער אימפעריע, וואס האבען זיך אפ-געזאגט פונ'ם כבוד און נישט געוואלט אננעמען דעם קעניג'ס מתנה פון „סער", צו „לארד", אבער דאס זענען געווען מענער, צווישען זיי אזעלכע שריפט-שטעלער, ווי דזשאן גאלסווארטי און רודיארד קיפלינג; אבער עס איז צום ערשטען מאל, אז א פרוי זאל מוחל-זיין דעם קעניג זיין גרויסע מתנה און נישט ווילען ווערען קיין בארא-נעסע, אדער לײדי.

דער אינציגער פרעמיער פון דער אר בייטער-רעגירונג, ראמזיי מאקדאנאלד, האט א פנים אויך נישט קיין גרויס נחת דערפון, וואס בעסטרים וועב וויל נישט ווערען לײדי פאספילד; פונדעסטוועגען האט ער ערקלערט, אז זי איז נישט מחויב צו ביימען איהר נאמען, אזוי לאנג ווי זי וויל נישט. עס איז איהר רעכט צו טון מיט איהר נאמען און טי-טול, ווי איהר געפעלט.

—0—

שפאניען זוכט יודען

די כפרדישע קהלות אין מאראקא ווערען פערפלייצט מיט אייראפעע, אז זיי זאלען צוריק קומען קיין שפאניען. — קאלאניאל-פאליטיק און „ביזנעס".

(א בריף פון מאדריד, ספעציעל פאר'ן „לאדזער טאגעבלאט") — פון א. ביטערנאל

יודען האבען שוין אזא מזל: דא וואו זיי געפינען זיך, האט מען זיי פיינד און דא וואו זיי זענען נישטא, בענקט מען נאך א יוד. אז דאס דאזיגע ווער-מעל איז אמת ויציב קאן מען זיך ברענ-גען א ראיה טאקע פון אונזער אלטער בעקאנטער מרת שפאניען.

אמאל, ווייסט איהר דאך מן הסתם, זענען אין שפאניען געווען זעהר פיל יודען, און אזעלכע יודען, וואס האבען זיך דארט געפיהלט פעסט איינגעבויר-געווען אין לאנד. זיי האבען זיך געהאל-טען פאר די זעלבע מיוחסים אין לאנד, וואס די קריסטען. עס זענען דא אפילו זעהר פיל געשיכטעס-פארשער און דוקא נישט קיין יודישע, וואס שטעלען פעסט, אז יודען האבען געוואוינט אין שפאניען נאך א זעהר לאנגע צייט פריהער פון די קריסטען. נאך אין די צייטען פון בית שני זענען שוין יודישע וואנדערער אנ-געקומען קיין שפאניען און קאלאניזירט דארט איינינע געביטען. די דאזיגע קא-לאניסטען האבען זייערע וואוין-פלעצער און שטעט גערופען מיט די זעלבע נע-מען פון דער אלטער היים. די דאזיגע געמען זענען מיט דער צייט א ביסעל געענדערט געווארען, אבער נאך היינט צו טאג דערקענט מען נאך גאנץ גוט זייער העברעאיש-יודישע אפשטאמונג. אזוי למשל געפינט מען דארט דאס ארט באזאן, וואס שטאמט פון בשן, עב-ראן — פון חברון, אסטוריאס — פון עשתרות, טארא — פון מורא, בעטולא — פון בית-אל, מאבארא — פון תבור און נאך פיל אנדערע העברעאיש-קלינ-גענדע נעמען פון שטעט. דאס איז אבער געווען נאר, נאר פארצייטענס, ווען דאס קריסטענטום איז נאך געלעגען אין די וויקעלעך. שפעטער אבער, די ווייטערדי-גע געשיכטע פון יודען אין שפאניען איז פאר אלעמען בעקאנט און מיר ווע-לען דערוויבער נישט מאריך זיין. די גע-שיכטע פון יודען אין שפאניען האט זיך, ווי בעוואוסט פערענדיגט מיט'ן בערימטען גירוש ספרד און פון דעמאלט אן האט קיין יודישער פוס נישט געטרעטען איבער דעם דאזיגען לאנד. איבערגעבליבען זענען נאר די מאראנען, וועלכע האבען זיך טיילווייז אויסגעמישט מיט די קריסטען און טיילווייז געבליבען ביז'ן היינטיגען טאג אין פעסט אפגעשלאסע-נע בעזונדערע קאטוילישע פאראפיעס, וועלכע בענקען די גאנצע צייט זעהר שטארק צוריקצוקעהרען צום יודענטום.

לעצטענס האט שפאניען אנגעהויבען צו זוכען יודען. זי בעט זיך פשוט, אז מען זאל צו איהר אריינקומען. און מיי-נען מיינט זי נישט אגזערע, אישכנזי'שע יודען, נאר די ספרדים, אייניקלעך פון די, וואס זענען מיט הונדערטער יאהרען צוריק ארויסגעטריבען געווארען פון דארט. די ספרדים האבען די גאנצע צייט דערהאלטען ביי זיך די שפאנישע שפראך, און אט, ווייל שפאניען זיי אינצט אויסנוצען פאר אנ'עלעמענט, וואס זאל זיי אויסבויען די אפגעשטאנענע ווירט-שאפט און בעט זיך ממש רחמים, אז זיי זאלען אריינקומען אין לאנד.

אין שפאניען גופא געפינען זיך אינצט צוויי מעהר ווייניג בעדייטענדע יודישע קהלות, וואס צעהלען צו עטליכע טוי-זענד נפשות: איינע איז אין מאדריט און די צווייטע אין בארצעלאנא. מעהר קיין יודישע קהלות זענען נישטא. עס האט אבער אנגעהויבען צו געהן א יודי-שער וואנדער-שטראם פון מאראקא. זייט דאס דאזיגע אפריקאנישע לאנד איז ווידער ערשאבערט געווארען פון שפא-ניען, האבען זיך די דארטיגע יודען, ס'רוב ספרדים, זעהר שטארק אנגעהוי-בען צו פעראינטערעסירען מיט זייער אלטע היימאט און פיל יודישע מארא-קאנישע משפחות וואנדערן אויס צוריק אהין, פון וואנען מ'האט ארויסגעטריבען

(ענדע זייט 6)

שרעקליכע טראגעדיע אין א יודישער פאמיליע

צוליב א גאליציאנער דאקטאר.

דאס שטעטעל מאלארעטשנע קאכט אינצט מיט'ן טראגישען זעלבסטמארד פון דער פרוי ר., א טאכטער פון אנ'אנגע-זעהענעם דארטיגען בעל-הבית.

די דאזיגע פרוי, ביי וועלכער ס'איז שוין 10 יאהר נאך דער חתונה, און זי האט שוין א קינד פון 7 יאהר, האט זיך מיט א צייט צוריק בעקענט מיט א גא-ליציאנער דאקטאר, און וועלכען זי האט זיך פערליבט. אויך ער האט זי נישט פיינד געהאט און ס'האט זיך פערקאכט א געהיימע ליבע.

בעת דער דאקטאר איז אפגעפאהרען צוריק קיין גאליציען, איז דאס ווייבעל ארומגעגאנגען, ווי אהן א קאפ. זי האט פערלאזען די בעל-הבית'ישקייט, גע-ווארפען אנ'אומ-חן אויפ'ן מאן און גע-נומען פאדערן פון איהם א גט.

דער מאן, אנ'איידעלער מענש, האט וועגען דעם נישט געוואלט הערען, האט זי איהם איינגעארדענט אפטע היימישע סצענקעס און האט איהם מכבד געווען אפילו נישט איינמאל מיט א סערוויז אין קאפ... דער מאן האט נישט געקאנט ארויבערטראגען איהרע נגישות און ער איז אוועק אויף א קורצער צייט צו זיי-נע עלטערן אין א צווייט שטעטעל.

דאס פערליבטע ווייבעל האט אויסגע-נוצט די געלעגענהייט פון מאנ'ס אפ-וועזנהייט, האט איינגעפאקט א ביסעל זאכען, פערכאפט א גרעסערע סומע געלד און איז אוועקגעפאהרען קיין גאליציען צו איהר געליבטען. אבער קומענדיג אהין, האט זי איהם געפינען מיט א פרוי און א קינד. דערביי האט ער איהר, אגב, ערקלערט, אז אליז, וואס צווישען זיי איז אמאל פארגעקומען, איז געווען נישט מעהר, ווי א שפאס...

פון גרויס יאוש האט זיך דאס ווייב-על אויפגעהאנגען אין האטעל, וואו זי איז איינגעשטאנען.

וואוקס פון „קרן קימת" אין פוילען.

עס ליגט פאר אונז אנ'אינטערעסאנ-טע פערגלייכס-טאבעלע פון די הכנסות וועלכע דער קרן-קימת און קאנגרעס-פוי-לען האט געהאט אין די יאהרען תרפ"ח-תרפ"ט פון 878 פונקטען. די צופערן, וועלכע די טאבעלע ענטהאלט זענען זעהר בעלעהרענד און זאגען עדות וועגען דער גרויסער פאפולאריטעט, וועלכע ס'האט זיך ערווארבען דער יודישער נאציאנאל-פאנד און וועגען שטילע, פשוט העלדי-אישע אנשטרענגונגען, וועלכע עס מאכען ארויף די בעשטייערער קרן-קימת-עסקנים און די פערווארפענסטע ישובים אין פוי-לען.

צווישען די פונקטען, וואס האבען דער גרייכט א בעדייטענדען צוואוקס, איז ווערט צו דערמאנען: ווארשא מיט 70 טויזענד זל. אין תרפ"ט געגענאיבער 29,092,82 זל. אין תרפ"ח. לאדז פון 34,871,93 אויף 50,479,39 זל. און א סך אנדערע.

ווען מיר נעמען אלס מאסשטאב פאר די הכנסות פון קרן-קימת אין פוילען אין זלאטי א יאהר אויף א קאפ, שטעלט נאך די דאזיגע רשימה נישט פאר קיין אידעאל בילד. זי בעווייזט נאר בלויז, אז מען דערנעהנטערט זיך צו די אויפ-שוואונג-יאהרען פון 1924—1925 און ווען מיר זאלען אורטיילען לויט די הכ-נסות פון דער הײַ-יאהריגער תשרי-אק-ציע, וועלכע וועט זיכער שלאגען דעם רעקארד פון די לעצטע יאהרען, און לויט דעם גרויסען אויפברויז נאך די לעצטע געשעהענישען אין א"י, קאן מען דרייסט בעהויפטען, אז מיר שטעהען פאר א נייעם גרויסען אויפשוואונג פון קרן קימת אין פוילען.

—0—

קאנפערענץ פון אראבישע סוחרים רופט צו פערשטארקען דעם באיקאט

ירושלים 18 נאוו. (יט"א) דא האט זיך געענדיגט די אל פאלעסטי-נישע קאנפערענץ פון אראבישע סוחרים. עס זענען אנגענומען געווארען רעזא-לוציעס צו באיקאטירען די רוטענבערג-עלעקטריע, אטליט-זאלץ, צעמענט פון „נשר", שוועבעלעך פון „נור". ס'איז בעשלאסען געווארען צו גרינדען איי-גענע פאבריקען. ווייטער האבען אלע אנוועזענדע געשוואוירען מער נישט צו פערקויפען יודען קיין ערד.

ירושלים, 18 נאוו. (יט"א) אין נפו זענען היינט ארעסטירט געווארען ב-יקאט-אגיטאטארען.

די טעלעפאן-נומערן
פון „לאדזער טאגעבלאט"
זענען איצט
10057, 10047

די גרויסע קאנפערענץ אין צענטראלען סוחרים-פעראיין

וואס האט אויפ'ז שארפסטען אופן געטאדעלט דעם „עגלה"-בעשלוס פון לאדזשער מאגיסטראט

די אנגעזעהענסטע לאדזשער עסקנים און פארשטעהער פון סוחר'טום גיבען אנ'ערשיטערנד בילד פון דער איצטיגער קאטאסטראפאלער ווירטשאפטליכער לאגע און ווייזען אן, צו וואס פאר א שרעקליכע פאלגען די „עגלה" קאן דערפיהרען

(:) ווי מיר האבען שוין נעכטען קורץ געמעלדעט, איז אויף דער איני-ציאטיווע פון צענטראלען סוחרים- און פאבריקאנטען-פעראיין (פיעטריק. 10) זונטאג אווענד און איינגענעם לאקאל פארגעקומען א גרויסע קאנפערענץ, געווידמעט דער קריטישער ווירטשאפטלי-כער לאגע און די שטייערן, וואס רואי-נירען דאס יודישע סוחר'טום.

פרעזעס ע. האמבורסקי האט גע-עפענט די קאנפערענץ און איינגעלאדען אין פרעזידיום די ה"ה סענאטאר ש. בודזינער, דעפ. ד"ר י. ראזענבלאט, ראטמ. אינזש. ג. פראשקער, ראטמ. י. מ. ביאלער, ראטמ. ב. רום און דעם פרעזעס פון קליינהענדלער-פעראיין (אגראדאווא 10) ה' ליטבוש ראזענבערג. דער פארזיצער בעגריסט די חשוב'ע געסט און די פארשטעהער פון די פער-שידענע סוחר'ישע בראנזשען און ווייזט אן אויף די צילען פון דער צוזאמענ-קונפט.

נאכדעם ווי די דאמאלגער רעפערירען די נאוועלע צום אומזאץ-שטייער, נעמט דאס ווארט

דעפ. ד"ר ראזענבלאט

דער רעדנער שטעלט זיך אויספיהר-ליך אפ אויף די פאטאלע ווירקונגען וואס די איצטיגע רעגירונגס-פאליטיק האט אויף דער סיטואציע פון גאנצען לאנד, ובפרט אויף דער לאגע פון יודי-שען סוחר. די רעגירונג פיהרט א שעד-ליכע ווירטשאפטליכע און פינאנץ-פא-ליטיק זאגט דעפ. ראזענבלאט. ער אי-לוסטרירט דאס מיט סטאטיסטישע ציפ-פערען, וועלכע בעווייזען בולט, אז די איצטיגע פאליטיק פיהרט צום פולשטענ-דיגען רואין די גאנצע יודישע בעפעל-קערונג פון פוילען.

ארבערגעהענדיג צו דער שטייער-פאליטיק, ווייזט דער רעדנער אן אויף די וועה-געשרייען און אונטערוועגצען, וואס זענען שוין טויזענדער מאל אי-בערגע'חזר'ט געווארען און האבען נישט קיין פעולה. די דאזיגע שטייער-פאליטיק בלייבט נישט בלויז ביי די רעגירונגס-אינסטאנצען, וואס זענען ממונה איבער שטייערן; דער דראקאנישער סיסטעם ווארפט זיך איבער אויפ'ן לאדזשער מא-גיסטראט און פון מאגיסטראט נעמט איבער דאס זעלבע סיסטעם די יודישע קהלה. די יודישע קהלה — בעטאנט דער רעדנער — פערקוקט זיך אויף איהר „לעהרער" אין די שטייערן און לעגט ארויף דאפעלטע און 3-פאכע שטייערן אויף די יודישע עטאט-צאהלער.

דעפ. ד"ר ראזענבלאט בערוהרט דאן די „עגלה"-פראגע און זאגט:

— די פערזאמעלטע האבען דאך גע-לעזען אין די צייטונגען, הויפטזעכליך אין „לאדזשער טאגעבלאט", וואס האט אויספיהרליך בעשריבען די שעדליכע שטייער-אויפמאהנונגס - טאקטיק פון אונזער מאגיסטראט און איז מוטיג ארויסגעטרעטען געגען דעם דאזיגען פא-טאלען סיסטעם, וואס וועט צום אי-בערגען רואינירען די שוין גענוג דער-דריקטע שטייער-צאהלער.

דער רעדנער טרעט שארף ארויס געגען דעם דאזיגען „אויפטו" פון מא-גיסטראט און לעגט צום סוף פאר א רעזאלוציע געגען שטייער-סיסטעם פון דער רעגירונג, פון לאדזשער מאגיסטראט און פון דער לאדזשער יודישער קהלה.

ה' מוירוצי ביאלער זאגט, אז נישט די יודישע סוחרים דארפען נעמען אויף זיך די אוניציאטיווע צו פערטיידיגען די יודיש-סוחר'ישע אינטערעסען, דאס איז דער הייליגער חוב פון דער פארשטע-הערשאפט פון פוילישען יודענטום, — פון די יודישע דעפוטאטען און סענא-טארען.

שארפע ארויסטריטען געגען דער מאגיסטראט-„עגלה"

ה' מאקס גארדאן בעווייזט מיט ציפערען און פאקטען, אז אין דער שרעקליכער עקאנאמישער לאגע פון סוחר'טום איז שולדיג די ווירטשאפט-ליכע פאליטיק פון דער רעגירונג. א סך יודישע עקזיסטענצען ווערען רואינירט דורך נישט-ראציאנעלע שטייער-ווירט-שאפט.

דער רעדנער טרעט אויך שארף ארויס געגען דער „עגלה" פון מאגיסטראט, און דריקט דערביי אויס א דאנק דאס „לאדזשער טאגעבלאט" פאר'ן מוטיגען בעקעמפען די „נייע פראצעדור".

ראטמ. י. מ. ביאלער האלט א לענגערע רעדע וועגען טרויעריגען מצב פון יודישען סוחר'טום, ערגענצט די אויספיהרונגען פון די פריהערדיגע רעד-נער מיט כאראקטעריסטישע פאקטען פון דער שטייער-פאליטיק אויפ'ן לא-דזשער בארדען און לייענט פאר א שאר-פע רעזאלוציע, אין וועלכער עס ווערט פראטעסטירט געגען די איצטיגע שטא-טישע בעלי הבתים, מיט זייער „עגלה" סיסטעם. וועניג זענען אונזערע לאדזשער צעפראלען, וויל זיי דער מאגיסטראט צונעמען נאך דאס לעצטע בינטעל בע-בעכעם, וואס זיי וועלען שוין קיינמאל פאר די אויגען נישט זעהן...

ראטמ. אינזש. ג. פראשקער זאגט, אז מ'האט זיך איינגערעדט, דאס די יודען אין פוילען זענען גבירים. די שטייער-מאכט בענוצט זיך כסדר מיט דעם און לעגט ארויף אויף די ברייטע מאסען יודישע שטייער-צאהלער אזעל-כע שטייער-פליכטען, וואס ברענגען צו-זאמען א סך עקזיסטענצען. כדי געגענ-צווירקען דעם דאזיגען שעדליכען איינ-רעדעניש פון די מאכטהאבער זאגט זיך ארויס אינזש. פראשקער פאר אונ-טערנעהמען אנ'אקציע אין דער ריכטונג אויפצווייזען די עקאנאמישע ירידה פון די פוילישע יודען. מיט סטאטיסטישע ציפערען אין האנד וועלען מיר קאנען קומען צו דער מאכט ארויסשטעלען אונזערע בערעכטיגטע לעבענס-פאדערונגען. מ'מוז אונטערנעהמען אנ'אקציע און זי פיהרען אזוי לאנג, ביז וואנען עס וועט איינגעהאמערט ווערען אין דער עפענטליכער מיינונג, אז מיר יודען לעבען בעל-כרחו, מיר ראנגלען זיך אין עקאנאמישער דחקות. אין אונזער בלו-טיגען קאמף מוזען אונז קומען צוהילף די יודישע פארלאמענטארישע פארשטע-הער, די יודישע ראטמענער, די יודישע פרעסע און די האנדעלס-קאמער, כדי צובעווייזען, אז אויף דעם יודישען סוחר-טום אלס הכנסה-קוועלע פאר דער רע-גירונג און קאמונאלע אינסטאנצען, קאן מען איצט שוין נישט רעכענען. בא-מים עד נפש.

צום סוף פון זיין רעדע, ווייזט אינזשעניער פראשקער אן אויף די קער-ליכקייט פון דער מאגיסטראט-„עגלה", און פאדערט אויף די פערזאמלונג צו אנ'ענערגישען פראטעסט געגען די דא-זיגע אונערהערטע עקזעקוציע-מיטלען פון מאגיסטראט.

פרעזעס ל. ראזענבערג זאגט, אז מ'שאצט-אונטער דעם קליינעם און מי-טעלען יודישען סוחר אפילו אין אזא אינסטאנץ, ווי די האנדעלס-קאמער. ספעציעל בעז'עולה'ט פון די אנגעהויפע-רע שטייערן זענען אבער די יודען. דער אלגעמיינער שטייער-סיסטעם ווערט געצילט אויסצוקוועטשען ביי די יודען אלץ, וואס ס'איז נאר מעגליך. אויב מיר האבען אמאל געוויינט, געזעהען יודישע צרות, איז די מאס איצט שוין איבערפול. ס'איז דערגאנגען דערצו, אז

מ'מאכט שוין זאיענטשעם אויף הענדלער, וואס האט אין זיין פערמעג 15 אייער, א קוישעל ז"מעל:

מ'נעמט צו אנ'איינציגע מאשין ביי א בעל-מלאכה פאר שטייערן. איצט מאהנט מען איין אין לאדז שטייערן פאר 1922 און 1923.

דאס יודישע סוחר'טום אין לאדז האט געלעגט האפנונגען אויף דער האנ-דעלס-קאמער; איצט שטעלט זיך ארויס, אז דאס איז אנ'אינסטיטוציע, נישט קיין בעסערע פון אלע אנדערע. פאר איהרע טווענגען מוז יעדער סוחר בעצאהלען 15 פראצענט צום בעטרעף פון פאטענט.

דער קליינער און מיטעלער האנדעל נויטיגט זיך שוין איצט אין דער הנחה פון א האלב פראצענט אומזאץ-שטייער, ווי עס זעהט פאר דער פראיעקט צו נאוועליזירען דעם אומזאץ-שטייער נאר פאר די גרויסע סוחרים, וועלכע בילדען ס"ה 10 פראצענט פון גאנצען סוחר'-טום. פאר די 90 פראצענט קליינהענד-לער און מיטעלע סוחרים מוז צוליב דער חרוב'ע לאגע, אין וועלכע זיי גע-פינען זיך, אנגולירט ווערען אלע ביז-איצטיגע שטייערן. עס איז די פליכט פון די יודישע דעפוטאטען דאס אויס-צופועל'ן, — און וועלען זיי דאס דורכ-פיהרען, וועלען מיר ערשט דאמאלס זיי פארשטעהן ווי אונזערע אמת'דיגע פאר-שטעהער.

ווי אלע פארשטעהער שטרייכט אויך ה' ראזענבערג אונטער, אז די מאגיסטראט „עגלה" וועט הויפטזעכליך טרעפען דעם קליינעם און מיטעלען סוחר און די גאנ-צע סוחר'ישע וועלט מוז מיט מאכט אויספיהרען דאס, וואס דאס „לאדזשער טאגעבלאט" האט אנגעהויבען, נעמליך — ענערגיש בעקעמפען דאס „עגלה"-סיסטעם, ביז וואנען דער מאגיסטראט וועט זיין אומגליקליכען בעשלוס צוריק-ציהען.

ה' סקאסאווסקי זאגט, אז מ'דארף פראטעסטירען געגען דער „עגלה" פון דער פינאנץ-קאמער און געגען דער גע-פלאנטער „עגלה" פון מאגיסטראט. אלע מיטלען פון פראטעסט געגען דעם גרויזאמען „עגלה"-סיסטעם טאר די יודישע סוחרים נישט אפשרעקען.

עס רעדט נאך ראטמ. ב. רום. ער זאגט, אז אין מאגיסטראט פליסען איין גרויסע סומען געלד; דער „עגלה"-בעש-לוס איז נישט דיקטירט דורך דער דרינגליכקייט פאר שווערען פינאנציע-לען מצב פון דער לאדזשער זעלבסטפער-וואלטונג, וועלכע מיט וואס איהר גלוסט זיך, נישט אנפרעגענדיג צומאל קיין מיינונג ביי די יודישע ראטמענער און יודישע מאגיסטראט-מיטגלידער. ער טא-דעלט שארף דעם בעשלוס וועגען איינ-פיהרען די „עגלה".

ס'רעדט נאך אמאל ה' מ. ביאלער. דער רעדנער לעגט פאר, צוזאמענצורו-פען א גרויסען פראטעסט-מיטינג אין „פילהארמאניע" פון אלע לאדזשער סוח-רים פעראיינען, כדי

געמיינזאמע פראטעסט גע-גען לאדזשער מאגיסטראט.

מיט געמיינזאמע כוחות זיך ענטגעגען-צושטעלען דעם „עגלה"-בעשלוס פון לא-דזשער מאגיסטראט.

דער לעצטער רעדט ה' קרעגיצער. צווישען אנדערען גרייפט ער אן מיט שארפע ווערטער די איצטיגע שטעטישע מאכטהאבער. ער האלט אונטער דעם פארשלאג פון א געמיינזאמען פראטעסט-מיטינג און דריקט אויס א דאנק דעם „לאדזשער טאגעבלאט" פאר דער דאזיגער אוניציאטיווע.

צום סוף ווערען אנגענומען צוויי רעזאלוציעס: איין פראטעסט-רעזאלוציע געגען לאדזשער מאגיסטראט, א צווייטע רעזאלוציע וועגען די שטייערן בכלל, און א דריטע וועגען צונויפרופען אין „פילהארמאניע" אנ'אלגעמיינעם פראטעסט-מיטינג געגען דעם סיסטעם פון איינפיהרען גראבסקי'ס „עגלה".

—0—

פון האנדעלס-געריכט

—0—

נייע באנקראטן

(§) דאס האנדעלס-געריכט האט ער-קלערט באנקראט די פירמע „גאלד-שטיין און קרויסקאפ" פיעטריקאווער 31. גאלדשטיין און קרויסקאפ זענען געשטעלט געווארען אונטער דער פאלי-צייאישער אויפזיכט.

— אויף דער זעלבער סעסיע איז בעט-ראכט געווארען די ביטע פון איינזען-גיסעריי און מאשינען פאבריק „מורא-סקי, משווילינסקי און קאמפ". אז מען זי ערקלערען פאר באנקראט. אלס מא-טיווען ווייזט די פירמע קודם כל אן אויפ'ן באנקראט פון דער פירמע „אימ-פעריאל", פאר וועלכע ד איינזען-גיסעריי האט אויסגעפיהרט ארבייטען אויף א סומע פון 35 טויזענד זל. און זיי נישט בעצאהלט געווארען. א צווייטע באנקראט טירטע פירמע האט זיי געבראכט א היזק פון 39 טויזענד זל. דערצו קומט נאך צו דער אלגעמיינער קריזיס אין לאנד, וואס האט זיי שוין גענצליך רוי-נירט. דאס געריכט איז נאכגעקומען די ביטע און ערקלערט די איינזען-גיסע-ריי פון מורסקי, משווילינסקי און קאמפ. פאר באנקראט.

אנשטאט טעלעגראמען

צו דער חתונה פון ה' יהודה ליב בן ר' שלום ביאלער מיט פרל. רחל פרידע וועלכע קומט פאר דאנערשטאג ד. 21 נאוו. ה. י. שפענדעט די פיר-מא לאקס און טאגעליכט 5 זל. לטובת דעם בית מחסה לזקנים.

דאס געלד געפינט זיך אין רעדאקציע.

צוזאמענפאהר פון די פוילישע האנדעלס-קאמערן אין לאדז

די נעכטיגע בעראטונגען אין שייבלער'ס פאלאץ.

(—) נעכטען 9 פריה האט זיך אין שייבלער'ס פאלאץ (טארגאווא 63), וואו עס געפינט זיך די לאדזשער האנ-דעלס-קאמער, געעפענט א צוזאמענ-פאהר פון דעלעגאטען פון אלע האנדעלס און אינדוסטריע-קאמערן אין פוילען.

אויף דער טאג-ארדנונג פון צוזאמענ-פאהר שטעהען א גאנצע רייה אקטועל-לע שטייער-פראגען, ווי דער רעפארם פון אומזאץ-שטייער, ענין „אויסגלייך-שטייער", דאס עקספארט פראבלעם א. א.

דער צוזאמענפאהר איז דעם נעכטי-גען טאג געפיהרט געווארען אונטער'ן פארזיץ פון געוו. האנדעלס-מיניסטער און איצטיגען פרעזעס פון דער ווארשאווער האנדעלס-קאמער אינזש. קלאר-נער.

צום צוזאמענפאהר זענען געקומען מצד דער האנדעלס-קאמער אין ביד-גאשטש: וויצע-פרעזעס סטאפיעצקי און דירעקטאר וומשיסלא; פון דער ביעל-סקער „קאמער": וויצע דירעקטאר ד"ר אפושינסקי; פון גרודזשאנדז: פעליקס הולכען, סטעפאן עסטראווסקי און דיר. קרופסקי; פון קאטאוויץ: דיר. בושעסקי רעפערענטען שטשימיניצקי און שפראנ-גער; פון קראקא: וויצע-פרעזעס קוויאט קאווסקי און וויצע-דירעקטאר געדטמ-נער; פון לובלין: דיר. מילער און וויצע דירעקטאר אינזש. קרינסקי; פון לעמ-בערג: פרעזעס ד"ר שארסקי, וויצע-פרעזעס מיכאל אולאן, ד"ר פ. ראמענ-שטייך, דיר. פורקא, דיר. ד"ר טרא-ווינסקי, וויצע-דירעקטאר ד"ר יאשינסקי און שטייער — קאנסול ד"ר מונד; פון פויזען: וויצע-פרעזעס ראבינסקי, דיר. ד"ר וואשקא, רעפערענט אורבאנסקי; פון סאסנאוויעץ: פרעזעס נאראמסקי, פערוואלטונגס-מיטגליד ווימאלד אטל-לער, דיר. דימריך; פון ווילנא: פרעזעס רומשינסקי, פערוואלטונגס-מיטגליד וול. זאווארזקי, רעפערענטען אראם טאנסקי און נאטאן קראניק.

די ווארשאווער האנדעלס-קאמער האט דעלעגירט צו דער קאנפערענץ קיין לאדז איהר פרעזעס, דעם געוועזענעם האנ-דעלס-מיניסטער אינזש. טשעסלאוו קלאר-נער, ד"ר ראגער לאמאנליא, דעפוטאט ווצלאוו ווישלוצקי, מאקסימיליאן פרי-דע, דעפ. הענריק ברון, דיר. סט. ווא-טאלסקי, וויצע-דירעקטאר סטופינסקי, יוריס-קאנסול לעלמאנסקי, רעפערענט אדוו. פרוי אויגעניא פיענקאווסקא, רע-פערענט ד"ר לובאווניצקי און רעפערענט הענריק טויבענהעלר.

מצד דער לאדזשער האנדעלס-קאמער בעטייליגען זיך אינ'ם צוזאמענפאהר: פרעזעס קאנסול ראבערט נייער, וויצע-פרעזעס ד"ר יוזעף זאקס, וויצע-פרע-זעס זיגמונט פידלער, דיר. קארל בניי-ער, וויצע-דירעקטאר ד"ה זאנד, יוריס-קאנסול אדוו. הענריק פעליקס. רעפע-רענטען אינזש. לוטשינסקי און סלופ משינסקי.

די בעראטונגען זענען געשלאסען נאך דעם אנטייל פון דער פרעסע.

דער צוזאמענפאהר וועט זיך ענדיגען היינט אווענד.

מין. סקלאדקאווסקי אין לאדז

קומענדען מאנטאג וועט דער מיניסטער ארויסטרעטען מיט א רעפעראט אין „פילהארמאניע".

(—) ווי מיר דערוויסען זיך, וועט דער אינערן-מיניסטער, גענ. סקלאדקאוו סקי, קומען דעם קומענדען מאנטאג קיין לאדז און האלטען דא אין „פיל-הארמאניע" א רעפעראט אויף דער טע-מא: „די שעפערישע ארבייט פון די זעלבסטפערוואלטונגען אין איצטיגען פוילען".

די פארלעזונג ארדענט איין די „ליגע פון פוילען'ס מלוכה'שער ענטוויקלונג".

דער גערער רבי אין לאדז.

נעכטען האלב 5 פארנאכט איז געקו-מען צו פאהרען קיין לאדז דער גערער רבי. ביים פאבריקס-וואקזאל איז דער רבי אבגעווארט געווארען פון א גרויסען המון חסידים, דער רבי איז פערפאהרען צו דעם בעוואוסטען גערער חסיד אברהם אייזנער נארוטאוויטשא 22.

דער רבי איז געקומען קיין לאדז מנחם אבל זיין די פאמיליע פון זיין פערשטארבענעם מחותן יאסקאוויטש.

דער געהיימניספולער דאקטאר

שפאנענדער ראמאן פון דער היינטיגער צייט.

בעארבייט ספעצ. פאר'ן „לאדזשער טאגעבלאט" פון י. פיירמאן.

(109-טע פארטזעצונג)

ער אט זיך בחינם געמאטערט אין שרעקליכער פער-צווייפלונג און ענדליך פערשטאנען די אומזיסטע אנשטרענ-גונג. מען אט דער קאיץ אפגעשניטען די נעגעל! ער איז גע-ווען א פליג, וואס איז ארייננעפאלען אין קלעפיגען פאפיר.

א שרעקליך אויפגעבראכטער געגען זיך אליין, איז ער ארייננעפאלען אין א טיפען יאוש.

— ס'איז דיר גוט אזוי! דער שטארקערער אין לעבען וועט תמיד זיגען! דו ביזט געווען — דער שוואכערער!

אבער פארוואס איז ער איינענטליך געווען דער שוואכערער? ווייל ער האט אונטערגענומען דאס, וואס איז איבער די גרעניצען פון זיינע מעגליכקייטען. יעדער דארף אויס מעסטען די מעגליכקייטען פון זיין ווילען, לויט זיינע קרעפ-טען!

אבער פארוואס האט ער זיך געלאזט צורעדען צו דער אויפגאבע, וואס איז ווייט אריבער די גרעניצען פון זיינע מעגליכקייטען? — פארוואס האט ער זיך נאריש א כאפ גע-טון געגען א שטארקערען?!...

— — —

דאס געוויש פון מאטאר האט אפגעהילכט אין וואלד. ווענק האט עס געהערט.

וואס וויל דער שונא מיט איהם מאכען?

דער אויטא האט זיך האסטיג ארויסבעקומען פון דער טיפעניש פון דער נאכט, ווי א שוף פון א גרויזאמען שטורם.

וואוהין? וואו פיהרט מען איהם?

נאך מינכען? — אבער צו וואס?

ער האט בעמערקט, אז די אויטא-פענסטער זענען נישט געווען פערהאנגען, ער האט געזעהען צוטאנצענדע שטערען אויפ'ן הימעל, בעגלייט פון די קלונגענדיגע שויבען.

ניין, נאך מינכען וועט דער אויטא נישט בעווייזען ביז אונגערפרנה און ביים העלען טאג וועט מען זיך נישט וואגען פיהרען איהם א געבונדענעם דורך האלב דייטשלאנד.

מען האט איהם געפיהרט, הייסט עס, ערגעץ אנדערש-וואו.

אבער וואו? וואו? — האט ער אויפגעסנט א קרעכץ גע-טון.

עס האט געקאנט זיין ארום האלבער נאכט, ווען ער האט פערלאזט די ווילע, אבער ער איז דאס אויך נישט זי-כער געווען, ווייל ער האט שוין גארנישט געקענט זייט יע-נעם מאמענט, ווען ער האט זיך אין לעצטען מאמענט פון זיין בעוואוסטזיין, א טאפ געטון פאר'ן פולס.

— יא, אזוי איז עס! — מען פיהרט איהם אוועק אויפ'ן בעשטימטען לעצטען ארט...

— — —

מיט אנ'ענגלאזער בענקשאפט, וואס איהם אוועק-געשלעדערט אין א ים געפיהלען, האט ער א טראכט געטון וועגען זיין פערשטארבענעם פאטער.

מיט אלע חושים און נערוון האט ער זיך איינגעגרא-בען אין די ערינערונגען פון זיין קינדהייט, וועלכע האבען ערוועקט שוועבע פאר די אויגען און א שטילער מעלאנ-כאליע.

דאס טרייסלען זיך פון זיין אונבעהאלפענעם קערפער מיט א צושרויפטער נשמה האט איהם געמאכט קראנק. דאס פנים זיינס איז געווען בעדעקט מיט שווייס, אדער טרערען... ערגער — עס האט איהם גענומען איבלען... ער איז געווען שרעקליך אונבעהאלפען, שרעקליך שטארק דערדריקט! דער מח האט געהאט פערלוירען די קראפט פון אנטווארפען זיינע געדאנקען אנגעצייכענטע בילדער. עס האבען זיך פאר איהם בעוויזען צוהיצטע איינבילדונגען. עס האט זיך א.דם מיטאמאל אויסגעדוכטען, אז ער געפינט זיך אויפ'ן אקעאן— אז מייוולאנים שפילען זיך מיט איהם אין פוטבאל, אז זיי איבערווארפען איהם פון קאאורא נאך ניקאראגוא, לאזען איהם ארויס פון די הענד און כאפען איהם אויפסניי. תמיד א מאמענט פריהער, איידער עס געלינגט איהם אראפצופא-לען אויף דער איינזעל פון גוטער האפנונג!...

ער האט געגלויבט, אז עפעס א ריזיגע האנד שטויסט איהם אריין אין אנ'עפענונג פון גיהנום, ווי אין א זאק אריין. די ווענד פון גיהנום-קארידאר זענען געווען אזעלכע ענגע, אז ער האט זיך נישט געקאנט אויסדרעהען, ביז די ווענד הא-בען פאמעליך אנגעהויבען צו וואקסען אין דער לענג און אין דער הויך — פאמעליך אהן איבעררייס, און א חוץ דעם הא-בען זיי זיך נישט רעוויטשערט פון זיך. זיי האבען זיך צו-נויפגעריקט פונוב ווי זייער זייטען, דריקענדיג אהן רחמנות מיט דער גאנצער קראפט ווייטער. ער האט רעוועהען פאר זיך א מאמענט. ווען צווישען די פעלזיגע ווענד וועלען א קנאק טון זיינע ביינער און דער מוח וועט זיך צושפריצען...

דאס בעוואוסטזיין האט איהם פערלאזט און א צוי-שטאנד. ענליך צו א שלאף-פאנטאזיע, און א מאמענט ווען די שרעק פון טויט האט איהם בעהערשט.

— — —

ווען ער האט זיך אויפגעכאפט איז ער געלעגען אויף עפיס א לעדערנעם קושען, ער האט שוין מעהר נישט געהאט אויף זיך די אפזערגע קייטען, נאך די ארעמס זענען געווען פער-בינדען פעסט ארומגעער. אויפ'ן פנים האט ער דערפיהלט א בריים טוך, וואס האט איהם מיט ווערמאג פערשטאפט דאס מויל און געמאכט שווער דעם אטעם.

כ'ראט נעמאנט.

ער האט געהערט א גערויש, וואס איז באלד פערטויבט געווארען: ער האט גיך געטראפען: דאס איז געווען דער ים!

עפיס א מענש האט אריינגעקוקט אינעווייניג און גע-ווארפען א בליק אויף איהם. דאס טיכעל האט ווענק'ן פער-שטעלט נאר איין אויג. מיט'ן אנדערען אויג האט ער דורכ'ן ראנד פון טיכעל בעמערקט נאר זאכען, וואס האבען זיך גע-פינען אויף איינער און דער זעלבער ליניע. דעם מענש האט ער נישט געקענט.

יענער האט אויסגערופען:

— קום נאר... ער האט זיך אויפגעכאפט!

דעמאלט האט זיך דערנעהנטערט דער צווייטער, א קוק געטון אויף איהם. נאר ווענק האט אויך דעם נישט געקענט.

ער האט געהערט, ווי זיי האבען גערעדט:

— ס'וועט באלד זיין פינף. דער דאקטאר מוז באלד אנ-קומען.

דער צווייטער האט געענטפערט:

— אויב ער האט געזאגט: „כ'וועל זיין קורץ נאך פינף!"

— וועט עס זיכער געשעהען. מיר מוזען זיין גרייט.

— מען זעהט נאך אלץ גארנישט?

די מענשען האבען זיך דערווייטערט.

ווענק האט געפרובט אויפהויבען דעם קאפ, אבער א חוץ דעם ברעג פון פענסטער האט ער גארנישט געזעהען. דער פייזאזש האט געמוזט זיין א פלאכער, ער האט נאר געזעהען א שטיק בלאהען הימעל.

— דערלאנג א גלאז! אט איז ער!

ווענק האט דערהערט דאס געשריי און בעגריפען, אז יעצט קומט דער סוף.

(דאס ווייטערע קומט)

אַ יודיש מעדעל, די גרעסטע שפּיאָנקע פון וועלט-מלחמה

(ענדע פון זייט 4)

פאַמיליע וויל פון איהר נישט וויסען. אָבער עס קומט גאָרנישט צו דער בעגראָבעניש פון מוטען אַפּיציר, וויל באַלד ערשיינט אַ אָפּיציער פון דער קעלנער קאָמענדאַנטור און נעמט אַוועק דעם טויטען קערפּער. דערזעלבער אָפּיציער קאָנפיסקירט אויך אַלע זאַכען, וואָס מען געפינט ביים טויטען און דאָן ערקלערט ער דער פערצווייפעלטער אַנאַ'ן, אַז זי מוז גלייך פאָהרען קיין בערלין און דאָרט ויך טרעפען מיט אַ געוויסען מאַטעדיוס'ן אויף דעמוואָקזאַל אין בערלין ווערט זי שוין ערוואַרט פון מאַטעדיוס'ן, וועלכער ווערקענט זי. ער נעמט זי צו זיך אין ביוראָ. דאָרט ליגען שוין די בעשריבענע באַפּירען, קאַרטען און ציר'קלען, וועלכע מען האָט געפונען ביים טויטען און אַנאַ ערקלערט דעם ערשטוינטען מאַטעדיוס'ן קלאָר און פּרעציז די בעדייטונג פון די נאָטיצען, צייכנונגען און געהיימע סמנים אין די פּאַפּירען פון טויטען.

שעה'ען לאַנג דויערט די אַרבייט, מאַ-טעדיוס בעטראַכט דאָס יונגע מיידעל מיט שטילער בעגייסטערונג און ערשטוי-נען.

— „פון וואַנען קענט איהר דאָס אַליץ? ווי קומט עס צו אייך, אַזאַ יונג קינד? איך דאַנק מיר רעדען נאָך מאָרגען ווייטער“.

אויף מאָרגען איז אַנאַ ווידער ביי אים אין ביוראָ, דער קליינער דאַרער שעף שמעלט איהר גלייך די פראַגע:

— „וואָס קלערט איהר איצט אָנצוהייבען?“

— „דאָס ווייס איך אַבסאָלוט נישט.“

— „אָבער איהר מוזט דאָך עפּעס טון, לעבען?“

— „איך וועל ווערשיינדליך שנעל מיט זיך אַ סוף מאַכען.“

— „אָבער דערצו זענט איהר צו קלוג.“

— „דאָן מיז איך טון עפּעס אַזוינס, וואָס זאָל מיך מאַכען פערגעסען און אַליץ צו וואָלט איך נישט געקענט?“...

שפּאַניען זוכט יודען

(ענדע פון זייט 4)

זיינע זיידעס.

עס זענען דאָ אפילו זעהר פיל סקעפּ-טיקער, וואָס גלויבען נישט אַזוי שטאַרק אין דער אויפריכטיגקייט פון שפּאַניען. זיי האַלטען, אַז וואָס שפּאַניען האָט איצט חוזר בתשובה געווען, איז נישט מעהר, ווי פּאָליטיק.

די שפּאַנישע פּאָליטיקער, זאָגען די דאָזיגע סקעפּטיקער, האָבען פּלוצלינג דערזעהען אין טונים און אין אַלזשיר, אין טאַנגער און ביים גיבראַלטאַר, און אין אַלע אַנדערע מקומות פון אַפריקאַ, גרויסע קהלות מיט אַ ריזיגער עשירות, לעבען עלעמענט, וואָס רעדט שפּאַניש, וויל מען דעם דאָזיגען עלעמענט ווייזען אַ לעקעכל און איהם גשוינען פאַר זיך.

מיט דער הילף פון די ספרדים, וויל שפּאַניען געווינען אַ גרעסערען איינפלוס אין די אַפריקאַנישע קאָלאָניאַל-לענדער.

די דאָזיגע השערה איז נישט אַזוי שטאַרק ווייט פון אמת. אויפ'ן שכל לעגט עס זיך און אַזאַ עהנליכע פּאָליטיק מיט אַנדערע פעלקער פיהרען אַלע אַנדערע קאָלאָניאַל-מלוכות. ווי עס זאָל אָבער נישט זיין, און וועלכע סיבה עס זאָל נישט זיין דערביי — שטעהט איצט שפּאַניען און קלאַפּט זיך על חטא אויף איהרע אַלטע זינד, וואָס זי איז בעגאַנ-גען געגען איהרע יודישע קינדער. און זי זאָגט זיי ממש צו הרים וגבעות, אַז זיי זאָלען זיך מיט איהר איבערבעטען.

דאָס שפּאַנישע פּראָפּאַגאַנדע-ביוראָ אין אַפריקאַ און קליין-אַזיען פערשפּרייט די יודישע בעפעלקערונג מיט פערשידע-נע פּראָקלאַמאַציעס און אויפרופען, אין וועלכע עס ווערט אויפגעוויזען, ווי גוט און וואויל עס וועט זיי זיין, אַז זיי וועלען צוריקקומען קיין שפּאַניען.

אָט דאָס איז די איראָניע פון גורל.

—0—

מאַטעדיוס מיט אַ שפּרונג אויף.

— „געווים, געווים, אויב איהר ווילט נאָר.“

און פון דעם מאָמענט אָן ווערט אַנאַ אַ פּראָפעסיאָנעלע שפּיאָנין מיט לייב און זעל.

(דאָס ווייטערע מאָרגען)

געגרינדעט אַ יודישעז אינוואַלידען פעראיין אין אָזאָרקאָוו.

אָזאָרקאָוו (טעלעפאָניש) שבת איז אין אָזאָרקאָוו אין זאַל פון האַנד-ווערקער-פעראיין, פאָרגעקומען די אַל-געמיינע פערזאַמלונג פון יודישען אינ-וואַלידען, אלמנות אין יתומים פעראיין. מיט דער בעטייליגונג פון פרעזעס פון דעם יודישען אינוואַלידען פערבאַנד פון דער לאָדזער וואָיעוואָדזשווע, ה' סם. שולמאַן אין סעקרעטאַרין פרוילין ברא-טשקאָווסקאַ.

נאָכדעם ווי עס זענען אָנגענומען די סטאַטוטען פון פעראיין, איז אויסגע-וועהלט געוואָרען אַ פערוואַלטונג.

לאָדז-פּיעטריקאָוו אונטערשטאָטישער טראַמוויי

(וו) די דירעקציע פון די לאָדזער צופאָהר-טראַמווייען, אַרבייט איצט אויס אַ פּלאַן צו פערברייטערן די נעץ פון איהרע אונטערשטאָטישע טראַמווייען. אַזוי למשל ווערט פאָרגעזעהן צו בויען דריי נייע ליניעס: כאָיני—זשגוב, טו-שין—פּיעטריקאָוו און בעליאַשאָוו—פּיעט-ריקאָוו.

נאַכט-דיזשורען אין די אַפּטייקען.

מ. ליפּיעץ פּעטריקאָווער 193, מ. פּוי-לער פּעטריקאָווער 46, גראַשקאָווסקי קאָנסטאַנטינער 15. פּערעלמאַן צעגעל-ניאַנאַ 64, ניעוויאַדאָמסקי אַלעקסאַנדער ראָווסקאַ 87, יאַנקיעלעוויטש עלטער מאַרט 9.

סם אַנשטאַט אַ רעצעפּט

(§) נעכטען נאָכמיטאָג איז די „פּאָ-גאָטאָוויע“ פון דער קראַנקען-קאַסע אַרויסגערופען געוואָרען אויף דאַבראַ 6 צו דער קראַקער רעגינאַ באַרסקאַ וועלכע האָט על פּי טעות אויסגעטרונ-קען אַ פלעשעלע סם אַנשטאַט אַ רעצעפּט. דער דאָקטאָר האָט איהר אויסגערייניגט דעם מאָגען און זי אָפּ-בערגעלאָזט אינדערהיים.

לעזט און אָבאָנירט דאָס „לאָדזער טאַגעבלאַט“

יסכר פי דובר שקר

ביז היינט האָב איך נישט געוואָלט מפרסם זיין ברבים, ווי אַזוי איך האָב אַרויסגענומען דעם היתר, כדי עס זאָל נאָכהער לימים נישט זיין קיין גנאי ובושה פאַר די קינדער, וואָס פאַר אַ מאַמע זיי האָבען. אָבער יעצט נאָך די פיעל שקרים וואָס מען פערשפּרייט וועגן מיר, אַז עס זענען דאָ אייניגע מענשען וואָס דענקען דאָס איך האָב ח"ו נישט געטון ע'פ ד"ת הקדושה. איך בין מוראַליש נישט געצוואונגען אַרויסצושרייבען דער עפענטליכקייט דעם אמת הדבר, אָבער זאָלען די קינדער האָבען אַ טאַטען:

דאָס ב"ד פון לאָדז בעשטעהענד פון 3 לאָדזער מורה הוראות האָט נאָך דעם ווי איך דוד גאָלדשטיין האָב געהאַט אַ דין תורה מיט דער געוועזענער פרוי גיטעל מינץ וועגען איהרע שעהנע מעשים הן ע'פ דין והן ע'פ מאָראַל, האָבען געפּסק'ענט דאָס איך טאָר מיט איהר נישט וואוינען און עס קומט איהר קיין כתובה. נאָר איך האָב איהר איבערגעלאָזט די וואוינונג און אַלע חפצים אין דער ווערט פון איבער 7 הונדערט דאָלאַר און בין נאָך געווען גרייט צו יעדער צייט צו געהן צו מענשען זיך אויסצוגלייכען וועגען געלד, וואָס עס קומט איהר נישט ע"פ דין. נאָר זי האָט געטענהט, אַז זי פערלאַנגט גאָר נישט פון מיר, נאָר איך זאָל נישט וואוינען מיט קיין שום אַנדער ווייב. האָט מיר דאָס זעלבע ב"ד מיט הרב הגאון ר' אבא נטע קופּפער בראש עם מאה רבנים מגאַליציאַ און גאוני פּוילען אַרויסגעגעבען אַ היתר חתונה צו האָבען. אויף דעם פּסק פון מאה רבנים האָב איך חתונה געהאַט כדת וכדין

דוד גאָלדשטיין.

בעמ.: די חתימות פון היתר גדולי מאה רבנים געפינט זיך ביים מורה הוראה ר' אבא נטע קופּפער שליט"א, וואָס דער לאָדזער רב רבינו אליהו חיים מייזל זצללה"ה האָט איהם אין זיין צייט אויפגע-נומען אַלס מורה הוראה אין לאָדז.

אַכטונג!

40 פּראָצענט ביליגער ווי איבעראַל פּיתרט אויס זעמטליכע פוטער-אַרבייט דער לאַנגיעהריגער קירזשנער אַטעליער

ל. שאַליט, פּיעטריקאָווער 16,

— (3 פּאָלודניאָווא) —

קומט און איבערצייגט אייך! רעיעלע בעהאַנדלונג

רענטשניצע

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען און צאָהן-ערצטליכער קאַבינעט

17 זגערזשער 17, טעל. 16-33

ד"ר ראָקאָווסקי	נאָז-, האַלז- און אויערען-קראַנקה.	11—10; 3—2; 7—6
ד"ר יוסטמאַן	נערווען-קראַנקהייטען	2—12
ד"ר רוזשאַנער	הויט- און גע-שלעכטס-קר.	11—10; 2—1
ד"ר ראָזענצווייג	קינדער-קראַנקהייטען	12—10; 5—4
ד"ר פּאַפּיערני	פרויען- און געבורטס-הילף	1—11.30; 6—5
ד"ר גאָלדשטיין-פּאָלאַק	אינערע-קראַנקהייטען	2—1; 8—7
ד"ר קאַנטאָר	כירורגישע קראַנקהייטען	5.30—4.30
ד"ר ווײַנבערג	לונגען, מאָגען, הערץ	1—12; 5.30—6.30
ד"ר סטופּעל	רענטגען	2—12; 6—40
צאָהן-אַרצט א. גראָדזשענטשיק	צאָהן- און מויל-קראַנקהייטען	7—37
" " ג. ראָזעס		11—10

קינסטליכע הערצענזאָננע-בעשטראַהלונג - פּאַקען-שטעלען.

ביי דער לעטשניצע איז — געעפענט געוואָרען אַ רענטגען-אינסטיטוט

קוואַרץ-לאָמפּ, דיאַטערמיע און עלעקטראָ-פיזישע קאַבינעט.

וויזיטען איז שטאָט. —:— אָפען אויך זונטאַג.

אַלע אַרט מעדיצינישע אַנאַליזען. —— קורסען פאַר שטאַמלער.

אימפּונגען נעגען שקאַרלאַטינע.

ערצטליך-קאָסמעטיש-קאַבינעט

פון מ. מאַרקוס נעמט אָן פון 5—7 אָוונט.

ŻYCIE PŁCIOWE!

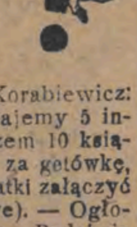

Wobec braku gotówki-wielkiego zapasu książek, dajemy 10 cennych, pożytecznych książek tylko za 5 zł. 1) Dr. Jozan: „Życie płciowe kobiety". Poradnik lekarski. 2) Dr. Werner: „Lekarz domowy—masaż". Leczenie wszelkich chorób. 3) Dr. Misiewicz: „Samogwałt mężczyzn-kobiet". 4) Dr. Weininger: „Tajemnice kobiet i mężczyzn". 5) Dr. Korabiewicz: „Choroby weneryczne". — Dodajemy 5 innych, pożytecznych książek, razem 10 książek tylko za 5 zł. — Wysyłamy za gotówkę, lub zaliczka pocztową, na wydatki załączyć zł. 1.50 (można znaczki pocztowe). — Ogłoszenie załączyć. — Warszawa, Redakcja „Świt". Nowomiejska 32—6.

טאַפּעצירער-אַנשטאַלט און מעבעל-מאַגאַזין פון

Stanisław Gabała

לאָדז, קאַראָלאַ 1 און פּיעטריקאָווער 108 אין הויף,

בעזיצט אויף לאַגער קאָמפּלעטע איינריכטונגען שלאָף- און עס-צימער קאַבינעטען, סאַלאָניקעס און ענצעלנע מעבעל, אַ גרויסער אויסוואַהל פון אָטאָמאַנעס, קאָזעטקעס, שטיהלען און קלוב-מעבעל. צוגענגליכע פּרייזען. איך גיב אויך אויף ראַטעס.

דאָס לאַנג-יעהריגע רעכטס-קאָנסולענט ביוראָ

ש. האָכבערג. פּאַנסקאַ 1.

עק קאָנסטאַנטינער צופאָר טראַמוויי מיט 3, 15.

ערלעדיגט און שרייבט אַלערליי ביטעס און קלאַגעס קלאַזולעס זאַבעזפּיעטשעניעס

— ספּעציאַליסט אין שטייער ענינים —

אַדוואָקאַניעס אויף פּאָדאַטעק דאָכאָדאָווע

Hochberg, Żeromskiego 1.

Telefon 136-77.

איך קויף

און צאָהל די בעסטע פּרייזען פאַר גאָלד, זילבער, בריליאַנטען, דימאַנטען און פּערל ווי אויך לאָמבאַרד - קוויטעס. נייער מאַרק (פּלאַץ וואָלנאָשטשי) 10 1-טער שטאַק, קאַפּעלוש.

פאַר 125 זל. צו פערקויפען אַ נייער שווייצאַרישער

פּאַטעפאָן

וואָלטשאַנסקאַ 16, וו. 9. פּאַרטער.

5887

וויכטיג פאַר דאַמען!

מאַכט איך די עלעגאַנטסטע דאַמען-היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבער-אַרבייטע איך אויף גאַנצליך ניי. געדענקט די אַדרעס:

פאַר נאָר 2.50 זל.

3 זאַוואַדזקאַ 23

אין הויף, 2-טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.

בעמערק.: ניי היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויספּערטיגונג 50 פּראָצ. ביליגער ווי איבעראַל.

„TOLA"

שעהנע האַנד-שטיקעריי-אַרבייט אויף

וועש

גאָרנירט, מאָנאָגראַמען, פערטיגע אַנבינאַציעס, טאָרן, עהר ביליג

אָפען, יכען, עמדפר, אַמבינאַציעס, טאָרן, עהר ביליג — גשטיקטע אַזשור, טאַלעדאָ, געפּוצטע אַפּליקאַציע און אַלע אַרט

נעמט אָן בליוויים זאַוואַדזקאַ 27 טעל. 186.32

מבקשועמסטען צו פערשטענדיגען נאָך די אַרבייט פון 6 אַוו.

פּוילישע שפּראַך

ווערט ערלערנט גרינדליך דורך אַ קורצער צייט

וואָסבאַרניאַ 29, וו. 3.

שרייבען שעהן אונד שנעל

לערנט אויס דער בעהאַוסטער קאַליגראַף

— אין —

ל. בערמאַן 15 לעקציאָנען.

אין איין חודש ווערט אויסגעלערנט שרייבען גוט אַ יודישען בריף אַפילו דער וואָס קאָן גאָרנישט.

זאַוואַדזקאַ 19, פראָנט 1 שטאָק.

צו וואָס ליידען שמערצען פון אַדציפּקעס, אַז פאַר 30 גראָשען קענסט זיי בעזייטיגען נוצענדיג דעם פּלאַסטער „ראַדיקאַל“ צו בעקומען ביים צייטונג פערקויפער ווינער, פּיעטריקאָווער 10.

עס ווערט געברויכט

אַ קירזשנער געזעלען

קען אויך זיין אַ שליסערין זאָפּאָרט ביי מאַנ-דעלמיליך זאַכאָדניאַ 19, פר. 2 שטאָק.

צו פערדינגען

גרויסע פאַבריקס-לאָקאַלען מיט צענטראַל בעהייצונג אין צענטר שטאָט. אָפפערטען אָפּצוגעבען אין די אַדמ. פון דער צייטונג אונטער „Sz.“

Do oddania

od 1 grudnia duży słoneczny pokój z wygodamy. Południowa 18 m. 23.

אַ וועקסעל פון 188.18 זל. צאָהלבאַר דעם 15/12 אין דאָמבראָווא אָרדרע ש. ראָזוזיאַל אין בענדין איז פערלוירען געוואָרען. דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאַר אונגילטיג. אָפּצוגעבען געגען בעלוינונג צו דאַנציגער זאַכאָדניאַ 58. אַלע בעוואָרענישען זענען געמאַכט בעוואָרען.

צוריקגעקעהרט

Dr. med. P. LANGBARD

הויט- און ווענערישע - קראַנקהייטען

זאַוואַדזקאַ 10, טעלעפאָן 106-30

פון 9 ביז 1 און פון 5 ביז 8 אָוונט.

5544

סוחרים און פאַבריקאַנטען

פערלירט נישט אייער האָפנונג

אַז דאָס בעסטע מיטעל געגען באַנקראָטען און פּראָטעסטירטע וועקסלען. איז צו ווענ-דען זיך אין די בערימטע ביוראָ סאַנדאָווע

„וועריטאַס" פּיעטר. 31

אין הויף

טעל. 53-27. וואו אַלע חובות ענינים פון פּראָ-טעסטירטע וועקסלען ווערען שטרענג בעהאַנ-דעלט און פון דער ביוראָ געזיכערט און גאַ-ראַנטירט. דאָס ביוראָ שיקט אַרויס אייגענע מענשען אויף דער פּראָווינץ אין גאַנץ פּוילען. ראָס ביוראָ ערלעדיגט אויך אַלער אַרט ביט שריפטען אין אַלע רעגירונגס-אינסטיטוציעס.

בעמ.: מיר נעמען אָן זאַכען אויף אייגענע קאָסטען.

עלטערן!

אין מיין לאַנג **חדר שולע** ווערען אָנ-געזיסטירענדע גענומען קינדער וואָס לערנען אין פּאָווזשעכנע-שולען צו לערנען: חומש, רש"י, נ"ך משניות, גמרא, היסטאָריע, רעדען און שרייבען העברע-איש, אויך יודישע הריה זעלבסט צוזאַמען-שטעלען, ס'ווערען אויך אָנגענומען אָנפענגער פון 5 יאהר אָן, ווי ס'ווערט אין פערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך עברי, אַ שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פּרייזען!

מנהל יחיאל דוד ראָזענפעלד

פּלאַץ-וואָלנאָשטשי (נייע שטאָט) 6

קוער אָפּיצינע ועכטס 11 שטאָק

Kino MIMOZA

ul. Kilińskiego 178.

היינט און טעגליך!

פּאַר-פריהלינג

לויט דער ערצעהלונג פון סטעפאַן זשעראָמסקי.

אין די הויפּט-ראָלען: זבישקאַ סאַוואַן, מ. גאַרטשינסקאַ, באָגוסלאַוו סאַמבאַרסקי.

דער נאָהנטסטער פּראָגראַם:

די טעבעצעריך

אין דער הויפּט-ראָלע: דאָלאָרעס דעל ריאָ.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען.

קוואַרץ לאַמפּ-עלעקטרישע היילקאַבינעט-קאָסמעטיק

טעגליך פון 8 אַ זייגער ביז 9 אָוונט

זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג

בעזונדער וואַרטע צימער פאַר פרויען

וויזיט 3 זלאָטעס

כי יהי' ריב בין אנשים ונגשו אל המשפט!!!

זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען

אין רעכטסקאָנסולענטען ביוראָ צו ה' מאַנעלאַ

17 פּיעטריקאָווער 17

טעלעפאָן 39-48

וואו עס ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילע, קאַרנע, האַנדלאָווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָקאַניעס, קלוזולעס, זאַפּעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען שותפות-אַקטען וועגען דירות אין אורזשאָנד רעזשימטשע, ווי אויך איבער-זעצונגען אין אַלע שפּראַכען. מיט אַכטונג

מאַנעלאַ, רעכטסקאָנסולענט

פּיעטריקאָווער 17.

קאָלעקטאָרען און סוב-קאָלעקטאָרען פון לאָסען!

איהר וועט פערדינען חדש'ליך 4000 זל. און מעהר, ווען איהר וועט דערהאַלטען אַ פערטרע-טונג פון האַנק-הויז וואָס איז קאָנצעסיאָנ. דורכ'ן פינ.-מיניסטעריום, נאָר אַזאַ אינסטיטוציע גיט אייך און די קונדען די גרעסטע גאַראַנטיע. גיט אַכטונג דעריבער פון וועמען איהר נעמט אַ פערטרעטונג, אין גע-גענפאַל זענט איהר די שונאים פון זיך אַליין. די גרעסטע פּראָוויזיע! פּאַטענט, שטענדיגע גאַ-זשע און פ. ק. פּ. אָפּ. פאַר Dom Bankowy do Biura Ogłosz. „P.A.R.", Lwów Akademicka 14.

8-טונג!

דאָס

לאָדזער טאַגעבלאַט

בעקומט מען טעגליך 6 אַ זייגער פריה אין אַלע באַהן-קיאָסקען

„רוך" („Ruch")

אַבאָנאַמענטס-פּרייז: נאָך 1 חודש אין שטעלען 5 זל., אין פּראָווינץ און ביי-ניין—20 פּראַנק, אין אַנדערע לענדער—1,25 דאָלאַר.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר 1 מילימעטער-שורה פאַרן טעקסט 10 גראָשען, פּראָטאָ: 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פּראָטאָ 60 גר., נעקראָלאָגען 12 גר., פּראָטאָ 18 גר. פאַר אויסלענדישע אַנאָנסען 100% טייערער. אויסער דער שטאָט—מיט 50% טייערער. פון די פּראָבען ווערט נישט צוריקגעגעבען קיין ראַבאַט

Redaktor-wydawca E. Hamburski

Tłocznia: E. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 18.